

Theophili Raynavdi Societatis Iesv Theologi, Opera Omnia

Tam hactenus inedita, quàm alias excusa, longo Authoris labore aucta & emendata : Accessit Tomvs Integer Complectens Indices Septemdecim in vniversum Opus, omnium quotquot prodierunt locupletissimos, Qvibus Absolvts Divinae Av Humanae Eruditionis Thesaurus Orbi literato aperitur ; Adiectus est ...

Raynaud, Théophile

Lugduni, 1665

Capvt IV. Quomodò salus nostra ad Christi productionem Deum mouerit; an fine illo secluso, alius quispiam, Dei voluntatem ad Christum producendum mouisset.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-79561](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-79561)

in carne extinctus est, & si quid ex carnalibus motibus suppallulabat, rescissum est, pariterque sublata est peccati assecla mors, ut ipse inquit: *Veni princeps mundi huius, & in me non invenit quicquam.* In hoc enim manifestatus est (scripsit Ioannes) ut solueret opera diaboli, quibus solutis omnes ob cognitionem carnis Christi, à carne in libertatem vindicati sumus; ac iam deinde & nos quoque coaptati sumus Verbo. Coaptati autem Deo, non amplius in terra permanemus, sed ut ipse loquutus est: *Ubi ipse est, ibidem & nos futuri sumus*, neque iam in reliquum tempus serpente formidabimus. De his S. Athanasij rationibus pronunciant alij. Mihi ea quam proposui, omnium fortissima, & sola ineluctabilis videtur.

Summella capituli, & usus doctrinae.

114. Summa doctrinae huius capituli, hæc est, Christi satisfactiones quatenus nobis ad æqualitatem meritorias, puræ alicuius creaturæ opera, supplere potuissent. Eisdem tamen quatenus propriè satisfactiones, nulla puræ creaturæ actio, siue pro lethali, siue etiam pro veniali peccato, proprio aut alieno, supplere valuit: ac proinde necessarius planè fuit Christi adventus, ut Dei peccato violati iniuria, æquali satisfactione aboleretur.

Vfus doctrinae est per se evidens, & iam tactus in superioribus; summum scilicet concipiendum esse horrorem peccati, cum eius expiatio condigna, per solam Dei creaturæ suæ sociati abiectionem, posset perfici. Hoc fuisse Deo propositum in delectu talis medij ad abolitionem peccati quod alioqui solo nunc potuisset excindere; observavit egregie, Auctor sermonis de passio. Dom. apud Cyprianum & S. Anselmum lib. 1. cur Deus homo cap. 12. Nunc autem cum recogitamus quantæ sit operæ peccatum tollere, ni mens planè læva sit, facilius ab eo avertimur, & horrore tantum mali haud grauatè tangimur. Et ad vulnus quidem inferendum nobis ipsi iusticimus, ut sæpè deplorat S. Augustinus, ad medelam autem nequaquam, sed robusta Dei manus interueniat necesse est, quam sola Dei ipsius benignitas aduocat, adhibetque ad medendum. Itaque non est tanquam inane quippiam & ludicrum, admittendum peccatum, sed feridè præmeditandum quàm sit operosa eius ablatio quæ non nisi Dei ipsius interuentu perfici potuit.

CAPUT IV.

Quomodo salus nostra ad Christi productionem Deum mouerit; & an fine illo secluso, alius quispiam, Dei voluntatem ad Christum producendum mouisset.

HABEMUS ex dictis, Christum factum esse propter salutem nostram, tanquam propter finem; non impulsium tantum, sed etiam primum, ad cuius assecutionem necessariò aduenit Christus, si salus diuinis iuribus (ut sanè decebat,) salutis nostræ consulendum, & de remedio nobis proficiendum erat.

Status questionis, de modo quo salus nostra fuit Christi finis.

115. Ut autem hæc Christi causa finalis penitus perueniat, inquirendum superest, quomodo mouerit diuinam voluntatem ad Christum producendum. Quod est querere, an salus nostra fuerit de facto vnica finis aduentus Christi, an verò præter salutem nostram, alius aliquis proximus finis diuinam voluntatem pellexerit ad Christi productionem, siue ille alius

finis fuerit partialis partialitate causæ, siue totalis. Dicitur fuisse partialis, si totus quidem Christus ex illius finis motione productus sit, sed adiuncto alio item partiali fine. Totalis verò dicitur, si salus nostra totaliter Deum mouerit ad Christum producendum, & item ille alius finis. Plures enim fines totales coniungi possunt ad eundem effectus productionem, quia de ratione finis totalis, non est excludere alium finem totalem, sed tantum præbere omnem influxum in hoc genere necessarium ad effectus causationem; siue alia insuper eiusdem generis & ordinis causa ad effectum similiter causandum interueniat, siue non interueniat. Optima autem nota ad finem totalem internoscendum, est, si ita ab eo pendeat effectus, ut quamuis alius finis qui item adhiberi supponitur, excluderetur; tamen effectus quantum ad causæ finalis influxum attinet, æquè produceretur vi eius solius motionis quæ finis iste nunc mouet. Itaque exponendum nobis est, quo ex his modis salus nostra Deum mouerit ad Christi causationem. Hæc est notio propria finis totalis, & germanus status questionis de proximo fine productionis Christi. Quia tamen interdum, laxato vocis usu, finis totalis is dicitur, quo semoto effectus nullo modo fieret, non modo vi presentis motionis, sed ne vi quidem alterius; propterea ut hoc quoque modo statuamus an salus nostra fuerit totalis causa finalis Christi producti, subnectenda erit discussio questionis hypoteticæ, an si salus nostra non fuisset procuranda, vel saltem non pertinuisset ad tam multa, siue peccata abolenda, siue subiecta curanda; (nimirum vel non posito originali peccato, vel exclusis actualibus, aut diffusis ad pauciores personas;) aduenturus tamen fuisset Christus, Deo ad illum producendum moto ex alio aliquo fine, qui nunc vel profusus defuerit, vel non solus mouerit; tunc autem interuenisset, aut solus Deum ad Christi productionem mouisset. Quam questionem aliqui immeditò censent inutilem cum plurimum conferre possit ad Dei bonitatem & prouidentiam perspicendam, ut monuit Catatinus l. 1. de immacul. concept. Deip. cap. 1.

Quotuplex de facto fuerit Christi finis, varia sententia.

116. Questionem de facto, quam primum discutendam proposui, dissidentium sententiarum magna varietas obscurauit; ferè ex eo nata, quod hinc Scripturæ Christum ob salutem nostram, atque adeò occasione peccati productum tradunt: inde tanta Christi excellentia, & diligibilitas præ salute nostra, & quibusvis bonis purè creatis, non videtur pati ut Christus bonum dumtaxat occasionatum dicatur: cuiusmodi sanè erit, si solius peccati causa aduenit. Itaque non pauci, ut huic incommodo medeantur, negant salutem nostram esse vnicum & solum Christi finem: sed alios præterea eius fines assignant, qui velut ex æquo, & absque subordinatione ad salutem nostram, Deum de facto mouerint ad Christi productionem. Primum quidem & præcipuè, ipsam tanti mysterij excellentiam. Deinde Christi exaltationem, perfectionem totius vniuersi, & creaturarum omnium exaltationem, sed maxime naturæ humanæ, quam ex hoc mysterio esse consecutam, egregie probat Nazianzenus orat. 36. num. 9. tractans illud Isaïæ 49. *Magnum tibi est, vocari filium meum*, quæ verba sic glossat. [Quid maius & honorificentius hominis humilitati contingere queat, quàm Deo copulari, atque ex illa mixtione Deum effici, tantumque ab Oriente ex alto visitari, ut illud etià sanctum quod gignebatur, Altissimi Filius vocaretur; eoque nomine donaretur, quod est super omne nomē, (quod portò aliud nomē illud est quàm Deus,) atque omne genu ante eum flectatur, qui nostra cau-

in eternitatem est, ac diuinam imaginem seruiti formae
conuenit. S. Thomas opusc. 6. art. 2. pulchrè idem
conuenit ex glossa in illud Cant. 8. *Quis mihi dei vi in-*
ueniam in foris, & descalceat me, & iam nemo me despiciet.
Dei quippe Verbum ante Incarnationem intus fuit in
Patris finis: per Incarnationem verò, foras prodijt
extra à Patre, & in mundum veniens: & ex osculo
quod naturæ nostræ pressit, exitit Christus, vt S. Ber-
nardus serm. 2. in Cant. fusius exponit. Post illud igitur
nihil, nemo iam humanitatem nostram despici-
tur digne consortem factam naturæ; ipsique Angeli
condemnos nos agnoscunt, & admittere hominis ado-
rationem recusat, vt B. Ioannes prodidit. Ed quippe
revelationem illam Angeli, reulit S. Gregorius hom. 8.
in Ezech.

Omnes hos fines, nonnulli ad Christum causan-
dum concurrere æquè primò existimant. Sed est in-
ter eos diffusum quoad modum causandi. Nam iuxta
quidem, prædictorum finium quilibet, non est nisi
partialis; & ex omnibus cum salute nostra coniunctis,
per quos est vnus & integer Christi finis, qui indif-
ferenter Deum mouerit ad eius productionem. Ita
Nolæ p. q. 3. art. 4. disp. 1. memb. 7. licet expresserit
multos duos fines celebriores magisque controuer-
sus, nempe Christi excellentiam, & salutem nostram,
per quorum alterutro includuntur ceteri. At alij, vnum
quodque finium illorum, volunt esse totalem: ita vt
vni in finem in genere causa finalis ad Christi pro-
ductionem necessarius, ab vnoquoque eorum sit præ-
fixus. Ita Suarez t. 1. 3. p. d. 5. sect. 4. Fonf. 6. Metaph.
cap. 1. q. 6. sect. 2. Magal. in ep. 1. ad Tym. cap. 1. sect. 7.
cap. 1. spinellos de Throno Dei cap. 14. n. 11. Per-
ham Let concept. dist. 4. cap. 1. 5. à n. 12. & toto c. 16.
de diffinit. Catharinus opusc. de eximia Christi præ-
dicto libro primo. Fosè quoque Clichtouas O-
pus de Necessitate & felicitate peccati Adæ à cap. 13.
ad 14. verò, quamuis omnes hos fines Christi pro-
ductionis præfixant, tamen negant omnes æquè primò
deique subordinatione causasse. Itaque proximè
videtur, dicunt Christum ex fine salutis nostræ pro-
ductum esse; nostræ verò salutis assignant alium finem
cum ea reatum diuinitus, qui mediare & remote
Deum mouerit ad Christi productionem; nempe exal-
tationem Christi ita Albertinus 6. princ. comp. Co-
d. 1. num. 27.

*Explicatio vnicum esse Christi finem, salutem
nostram.*

177. Ego vnicum & simplicem Christi finem, nulli
non vltimo subordinatum agnosco, salutem no-
stram perfectam. Quo nomine plurima intelliguntur
que possent quidem seorsum mouere, reuera tamen
indissolubiles, & per modum vnius simplicis motui,
Deum induxerunt ad Christum causandum. Posset
enim in salute nostra distinguere primò nuda satisfactio
pro peccato, deferens ad metam peccati remissio-
nis, & in fine infusione gratiæ sanctificantis. Secundo
reuerentiam diuinæ amicitie pro nobis, cuiusque nobis-
mè reintegrationis. Terriò instructio per doctrinam
in exempla. Quando subiectio ad gloriam æternam.
Hæc omnia, complexu salutis nostræ consummata
æquè perfecte comprehenduntur: & talia sunt, vt
alio: sicut vnum bonorum illorum, posset abs-
que alio existere. Reuera tamen si connaturaliter, (vt
dicam,) mouere permittantur, diuelli non
possunt. Nam in hoc rerum ordine, remissio peccati
noluit in merito gratiæ, & reintegrationis diui-
niæ amicitie nobiscum. Et quia Christi meritum non
nobis profuturum absque cooperatione nostrâ,

Thomp. Raynaldi Christus.

quam valde promouet exhibitio exemplorum, & in-
stillatio doctrinæ; propterea hæc quoque beneficia,
ambitu salutis nostræ concluduntur. Quod item di-
co de glorificatione, quæ est salus nostra perfecta &
consummata. Itaque in nostra hac sententia de salute
hominis vnico Christi fine, exclusa mysterij ipsius
excellencia seu bonitate, frustra distinguerentur plu-
res fines: quia varij illi fines quos intra illum vnicum
possumus subdistingere; mouerunt Deum per mo-
dum vnius simplicis finis. Quod si tanquam plures as-
signare eos placeat, vix reperietur finis vllus creatus,
qui simplex censeatur; sed semper ex pluribus in-
tra illum distinguibilibus coalescere deprehenditur:
quos nisi extranei sint ad inuicem, & separatim in-
sufficientes ad mouendum, plures fines appellati,
vltus non fert. Quamquam si quis tales fines in salu-
te nostrâ inuolutos, dicere parciales obfirmari, lis
erit de nomine, qua libenter abstinebo, modò de re
constet.

Salutem itaque nostram sic acceptam, esse vnicum
& totum salutis nostræ finem, communis iam olim
& antiqua sententia tulit. Ita enim discretè S. Tho-
mas 3. p. q. 1. art. 3. & lib. 4. contra Gent. cap. 55. & in
3. d. 1. q. 1. art. 3. aliisque innumeris locis: vt meritò
mirari subeat aduersarios, ausos in dubium vocare
fuerint hæc D. Thomæ sententia. Eidem subscribunt
passim Thomistæ, quos aliisque referunt & sequun-
tur Aluarez 3. p. disp. 9. Ragula 3. p. d. 28 §. 9. Valquez
disp. 10. à cap. 4. Becanus lib. de Incarnatione cap. 1.
quæst. 6. Præpositus quæst. 1. num. 55. Bonac. c. disp. 2.
quæst. 1. p. 5. Valent. disp. 1. quæst. 1. p. 7. Pefant. q. 1.
art. 3. disp. 1. Lessius opusc. de Christi prædest. num. 2.
Salazianus lib. de concept. cap. 6. num. 1. & in cap. 8.
proverb. num. 256. Maldon. Matth. 9. v. 13. in fine. In-
stinianus latissime 1. Ioann. 3. v. 5. ad illud, *apparuit vt*
peccata nostra tolleretur. Lensæus lib. 5. de Christia. libert.
toto cap. vltimo. Videtur autem hæc sententia tam
perspicue in Scripturis tradita, & à Patribus expressa,
vt nemo qui de alijs sententijs superius propositis
quicquam inaudisset, suspicari vniquam posset, subel-
se aliam causam finalem quæ ad Christi productionem
Deum mouerit, præter nostram salutem, iuxta scri-
pturam oracula, & dicta Patrum. Proferam ex vtril-
que nonnulla.

*Probatum sententia nostra, ex
Scripturis.*

118. Ac primò in Scripturis, supresso omni alio
fine productionis Christi, vnicus iste quem dixi me-
moratur. Sic Matth. 18. & Lucæ 19. dicitur, *Venisse*
Filius hominis querere, & saluum facere quod perierat. Et
1. Tim. 1. habentur hæc verba. *Christus venit in hunc*
mundum peccatores saluos facere. Hebr. 2. *Quia pueri cõ-*
municauerunt carni & sanguini. & ipse similiter partici-
pauit eisdem: vt per mortem destrueret eum, qui habebat
mortis imperium, id est Diabolum, & liberaret eos, qui
timore mortis, per totam vitam obnoxij erant seruituti.
Ioan. 3. *Sic Deus dilexit mundum, vt filium suum vnigeni-*
tum daret, vt omnis qui credit in ipsum non pereat. Mac-
ci 10. *Filius hominis venit dare animam suã redemptio-*
nem pro multis. Hæc & alia pleraque similia passim in
Scripturis occurrentia, ad eam expressa sunt in hanc
rem, vt expensione non egeant. Nec vspiam in Scri-
pturis alia vlla aduentus Christi causa profertur, præ-
ter eam quæ prædictis locis exprimitur. Omnino verò
mirum esset, semper hunc vnum Christi finem à Spiri-
tu sancto suggeri scriptoribus sacris, suppressa memo-
ria illarum aliarum Christi finalium causarum, quas ad-
uersarij, parciales quoque esse contendunt: imò quas
plerique ex aduersarijs ita finaliter in Christi produ-
ctionem influxisse affirmant, vt vi præsentis decreti &

volitionis, salus nostra nequaquam fuisset Deum motura ad Christo productionem, nisi hæc quoque aliæ finales causæ, cum mouissent.

Consensus Patrum.

119. Patrum non minus illustria sunt in rem nostram testimonia. Supra cap. 1. *sub finem*, insignem in hanc rem locum dedi ex S. Irenæo lib. 3. cap. 2. Idem Iren. lib. 5. cap. 14. [Si non haberet caro saluari, nequaquam Verbum Dei caro factum esset: & si sanguis iustorum non haberet inquiri, nequaquam sanguinem habuisset Dominus.]

Origenes l. 8. in epist. ad Rom. [si non fuisset peccatum, non necesse erat Dei filium fieri agnum; nec opus fuerat eum in carne positum iugulari, sed mansisset hoc quod in principio erat Dei Verbum. [Et hom. 24. in Num. [Donec sunt peccata, necesse est requiri & hostias pro peccatis. Nam pone (v.g.) non fuisse peccatum; si non fuisset peccatum, non necesse fuerat filium Dei, agnum fieri, nec opus fuerat eum in carne positum iugulari: sed mansisset hoc quod in principio Deus erat verbum. Verum quoniam introiit peccatum in hunc mundum, peccati autem necessitas propitiationem requirit, & propitiatio non fit nisi per hostiam, necessarium fuit provideri hostiam pro peccato.] Idem hom. 1. in diuersos, tractans illud ex cap. 1. Matth. *Hoc autem totum factum est* &c. causam aduentus Verbi ad nos, salutem nostram proferens, ait. [Virgo in vtero accipiet, ut Deum dignanter Incarnatum, ad mundi pariat salutem. *Ecce* (inquit.) Hoc ipsum quod dicit, *Ecce*, admirantis est tanti mysterij magnitudinem, ut omnes velut de somno suscitans, ad hoc dictum enigilet: *Ecce virgo*, dicit, *in vtero accipiet, & pariet filium*. Ad colligandum fortem armatum, & conculeandum serpentis impij caput, ad conterendas vires eius, ad prædam eius diripiendam, atque caprinuitur sui populi conuertendam. Pariet filium ad deum reparandum Adam, ad inobedientiam Euz per Matris obedientiam excludendam, ad erigendum iacentium genus, quod per mulieris temerariam crudelitatem fuerat ante deiectum.] Et egregie ibidem hom. 2. [Ad hoc Verbum in carnem descendit, ut in ipsum caro idest homo credens, per carnem in Verbum ascendat, ut per naturalem Filium Unigenitum, multi filij efficiantur adoptiui. Non propter seipsum, Verbum caro factum est, sed propter nos, qui non nisi per Verbi carnem potuissimus in Dei Filios transmutari. Solus descendit ut cum multis ascenderet; de hominibus facit Deos, qui de Deo facit hominem.]

S. Athanasius sub initium orationis de Incarn. Verbi, & corporali ad nos aduentu. [Sed fortassis admireris, cur proposita mentione de Incarnatione Verbi, nunc de principio hominum verba faciamus. Verum id non alienum est à scopo institutæ orationis. Necesse est enim, nobis differentibus de Saluatoris nostri ad nos aduentu, etiam differere de hominum principio; ut cognoscas nostram culpam illi dedisse occasionem ut descenderet; nostramque præuocationem, Verbi Dei humanitatem eliciuisse, ut ad nos contenderet, & inter homines appareret Dominus. Illius enim incorporationis nos causam dedimus; & ob nostram salutem ita humanus exiit, ut in humano corpore & esse vellet, & appareret.]

120. S. Hilarius 2. de Trinit. [Virgo, partus, & corpus, post quam crux, mors, inferi, salus nostra est. Humani enim generis causa, Dei Filius natus ex virgine est; & Spiritu sancto, ipso sibi in hac operatione famulante, & sua videlicet Dei inumbrante virtute, corporis sibi initia conuenit; & exordia carnis instituit, ut homo factus ex Virgine, naturam in se carnis acciperet, perque huius admixtionis sociata rem, sanctifi-

catum in eo vniuersi generis humani corpus existeret; ut quemadmodum omnes in se per id quod corpus, se esse voluit conderentur, ita rursum in omnes ipse, per id quod eius est inuisibile, referretur.]

Chrysostomus hom. 3. in Genes. [Ut scias quantum bonum sit cum salute nostra & alio. Luciani, audi Prophetam ex persona Dei dicentem; *qui educit pretiosum a vili, quasi os meum erit*. Quid hoc est? Qui ab errore ad veritatem, aut manduxerit, vel à peccato ad virtutem, proximum induxerit; pro virili humano me imitetur. Et enim ipse, cum Deus sit, propter nihil aliud nostram induit carnem, ac alia humana omnia sustinuit, & Crucem quoque suscepit, nisi ut nos peccato obnoxios, à maledicto liberaret. Et hoc quoque Paulus clamat, dicens, *Christus nos redemit à maledicto legis, factus pronobis maledictus*. Si igitur ipse qui Deus est ineffabilis essentia, ob misericordiam ineffabilem hæc omnia propter nos & salutem nostram suscepit, cur non & nos erga fratres iusti fumus? Et hom. 5. in ad Hebræos. [Qui adeo magnus, qui est splendor gloriæ, qui est character substantiæ, qui fecit sæcula, qui sedet ad dexteram patris, is voluit, ut studium posuit, ut frater noster fieret in omnibus. Et ideo dimisit Angelos & supernas potestates, & ad nos descendit, & nos apprehendit, & bona fecit innumera, mortem fregit, à diaboli tyrannide nos eripuit, à seruitute nos liberavit: non solum fraternitate honoravit, sed etiam alijs innumerabilibus. Voluit enim esse noster Pontifex apud Patrem. Subiungit enim, *ut misericors fieret & fidelis Pontifex ad Deum*. Propterea, inquit, carnem nostram suscepit, propter benignitatem solum & clementiam ut nostri miseretur. Non est enim alia dispensationis causa, quam hæc sola. Vidit enim nos humi abiectos, pereuntes, & à mortis oppressos tyrannide, & miseris est. *ut representaret*, (inquit,) *delicta populi*. *ut misericors fieret & fidelis Pontifex*. Quid est fidelis? Verus, p. ens. Pōtēx enim fidelis est filius, qui potest liberare à peccatis eos quorum est Pontifex. Ut ergo offerat hostiam quæ possit nos mundare & expiare, propterea factus est homo.] Et hom. 67. in Matth. [Hæc curationis sola causa est, propter quam in hunc mundum descendit.]

Eodem referendum est, quod habet hom. 2. de Ascens. post desertam subuectionem primitiarum naturæ nostræ in celum per Christum. Exclamat enim, [O beatam atque felicem illam inuidiam; & bonum damnum! in inuidia bonorum causa quæ nobis infinita cœcilia bona!] Sic ibi de Satane in nos inuidia, vnde calus noster & cœstio inde ætem Saluatoris aduentus exitit. Quod manifestè monstrat Christum non venisse nisi propter peccatum; nam alioquin cessat occasio, *felicem culpam* vocandi, ut eam quoque vocauit S. Gregorius, sicut & Ambrosius in Psal. 39. ait de Adæ casu. [Felix ruina quæ reparatur in melius.] Et optimè apud Augustinum t. 9. lib. de diligendo Deo cap. 6. Subscripsit allegata prosa Ecclesiastica Richardus Victor. l. de Incarnatione Verbi cap. 8. Quos Patres allegare placuit, tum quia in rem præsentem conferunt, tum etiam ut suffundatur temeritas cuiusdam fraterculi, qui in vicinia nostra, quoties Sabatho sancto cantatur in Ecclesia S. Gregorij ad benedictionem cerei, iuber omitti cœnobio suo, verba illa *o felix culpa* &c. Et *certe necessarium*. *Ad peccatum*, quasi plus ipse sciret quam S. Gregorius, vel quam alij Patres quos retuli; imo quam tota Ecclesia, quæ verba illa S. Gregorij usurpat. O tempora! o mores! Scio Clyconum in Elucidatorio Ecclesiastico, cum de benedictione cerei Paschalis, fugillasse ea verba ex Prosa S. Gregorij. Verum postea in Apologetica disputatione à necessitate peccati Adæ, ostendit se tantum ea verba reiecit, si sumerentur in sensu blasphemio quo salus nostra peccato Adami tribueretur. De quo sensu S. Gregorius non cogitavit. Conaturque pro viribus tamet

metu frustra) Clyctonius ea verba S. Gregorio abiu-
dicare & suppositicia ostendere. Sed ad rem.
S. Ambrosius l. de incarn. Dom. Sacram. c. 6. [Quæ
erat causa Incarnationis, nisi vt caro quæ peccauerat,
per se redimeretur?]

111. S. Basilus hom. de hum. Christi gener. [Sed
cur Deus homo factus est, rationem exquirunt homi-
nes: cum magis eius bonitatem adorare debeat, quàm
diuinitatem curiosius indagare. Quidnam tecum agen-
dum homo? In sublimi Deum agentem minimè quæ-
res: ad te verò per carnem venientem, & tecum con-
uersantem, non recipis. Sed quomodo discere: carnem sus-
cipere Deus, quoniam execrabilem contaminatamque
hanc, purgatam sanctamque reddi oportuit, infirmam
ac debilem corroborari, à Deo ob peccatum aliena-
tam, conciliari paradisi exiditum in celum referri.]

S. Leo serm. 3. de Pentec. cap. 2. [Si homo ad imagi-
nem & similitudinem Dei factus, in suæ honore natu-
re mansisset, nec Diaboli fraude deceptus à lege sibi
posita per concupiscentiam denialset, creator mundi
creatura non fieret: neque aut sempiternus tempora-
rium sibi, aut æqualis Deo Patri Filius Deus, for-
matus foret & similitudinem carnis peccati assumeret.
Sed quia invidia diaboli mors introiit in orbem ter-
ranum, & aliter solui captiuitas humane non potuit,
nisi carnem nostram ipse susciperet, qui sine maiestatis
sue dimisso & verus homo fieret, & solus peccati con-
tagium non haberet, diuinitati sibi opus nostre repa-
rationis misericordia. Trinitatis: vt Pater propitiaretur,
Filius propitiaret, Spiritus sanctus igniter.]

Nezianzenus orat. 36. *serm. in initio*. [Quæ humanitatis
à Deo propter nos susceptæ causa extitit? Profectò vt
nobis salus pararetur. Quid enim aliud causæ afferri
posset? Et omnino illustrissimè orat. 41. quem locum
in hac rem proferit Iobius Cod. 2. 22. post descriptam
etiam malorum in genus nostrum, subdit. [Ille
pater terminus & ratio, ille inquam, ad imaginem
suam se confert, carnemque carnis causa gerit, & cum
intellectuali anima propter animam meam iungitur,
vt simile per simile repurget, atque humana omnia ex-
cepto peccato suscipit, conceptus quidem ex Virgine
animò & carne à Spiritu purgata, (nam & generatio-
nem honore affici, & Virginitatem præferri oportet-
bat.) Et mox. [Quænam hæc bonitatis diuitie: quod-
nam me circumstans mysticum? Diuinam imaginem
accepi, nec custodiri: Ille meam carnem accepit, vt &
imagini salutem, & carni immortalitatem afferat.]

122. Augustinus serm. 8. de verbis Apostoli. [Si ho-
mo non perisset, Filius hominis non venisset. Et serm.
9. [Nulla causa fuit veniendi Christo Domino, nisi
peccatores saluos facere. Tolle morbos, tolle vulnera, &
nulla causa est medicinæ. Si venit de celo magnus
medicus, magnus per totum orbem terræ, iacebat
egrotus.] Et in Psal. 36. [Si tu ô homo non dimitteres
Deum, non fieret pro te Deus homo.] Et serm. 20. de
temp. in fine. [Velut peregrinus nascitur, qui totius
orbis est Dominus, vt nos celestis patriæ faceret esse
municipes. Pannis obuoluitur, vt scissam humani ge-
neris unitatem, suo redintegraret in corpore; totum-
que immortalitatis vestimentum purpureo sanguinis
colore fulgens, in celestia regna deferret. Nascitur
fratres, vt ipsam quam prius homo vitiauerat, melio-
raret naturam.]

S. Cyrillus Dial. 5. de Trinitate. Quandoquidem ne-
cessarium hominum lapsibus & nostris peccatis erat,
vniuersum pati, maximam quidem habere gratiam
ipse. Sciat autem, quod humanitatis crimina, illi diui-
ne gloriæ occasio fuerint. Nam si non peccasset, neque
factus esset nobis similis, neque sustinisset Cru-
cem, Et si mortuus non fuisset, neque affecutus esset
vt adoraretur, & à nobis & à sanctis.]

123. Andreas Cretenensis hom. de exalt. Crucis apud
Gregerum t. 2. de cruce pag. 97. [Quid his immortet
Si crux non esset, Christus in terra non fuisset; & si
Christus in terris non fuisset, non Virgo, non secunda
Christi generatio fuisset: non humanitatem induisset
Deus; non fuisset partus, non præsepe, non facies, non
octauo die Circumcisio, non exhibitæ parentibus obe-
dientia; non ætatis progressus, non corporis incre-
mentum, non apparitio, non baptisimi vsus, non per-
acta miracula.] Per Crucem, peractam in ligno Cru-
cis redemptionem nostram, Metonymicè intelligit. Ita-
que perinde est ac si dixisset, nisi redemptioni nostræ
seruiendum fuisset, nequaquam fuisset ad nos ventu-
rum Deum.]

Iobius apud Photium Cod. 2. 22. [Quandoquidem
Adam victus, Dei in se imaginem innumeris carnis
passionibus obliuit & ad posteros noxam transmisit;
ideò carnem Dominus induit, & in mari Deitatis suæ,
nostræ conditionis guttam suscepit, cum vt mortale à
vita absorberetur, atque in vniuersum genus benefi-
cium effunderet; tum vt inexplicabile pelagus boni-
tatis suæ, erga nos ostenderet; tum etiam quia opifi-
cera ipsum oportebat suæ creaturæ quæ iam disfluxe-
rat, instauratorem fieri.]

124. S. Bernardus hom. 3. super missus est in fine.
[Magnificetur & à nobis paruulus magnus Dominus,
quos vt faceret magnos, factus est paruulus. Paruulus
(ait) natus est nobis; & Filius datus est nobis. Nobis in-
quam, non sibi; qui vtique ante tempora multo nobilior
natus ex patre, nasci temporaliter non indigebat ex
matre. Non Angelis quoque, qui cum magnum ha-
berent, paruulum non requirebant. Nobis ergo na-
tus, nobis est datus, quia nobis necessarius. Eruit verò
inde insigne hoc corollarium. [Iam de nobis nato &
dato, faciamus ad quod datus est & natus. Vtatur no-
stro in nostram vilitatem. De Salvatore salutem ope-
remur. Ecce paruulus in medio statuitur. O paruulus
paruulis desideratus! O verè paruulus, sed malitia,
non sapientia. Studeamus effici sicut paruulus iste,
discamus ab isto quia mitis est & humilis corde, ne
magnus videlicet Deus, sine causa factus sit homo
paruus, ne gratis mortuus, ne in vacuum crucifixus.
Discamus eius humilitatem, imitemur mansuetudinem,
amplectamur dilectionem, communicemus Passioni-
bus. Lauemur in sanguine eius, ipsum offeramus pro-
pitationem pro peccatis nostris, quoniam ad hoc ip-
se natus & datus est nobis, ipsum oculis Patris ipsum
efferaimus & suis.]

Guericus Abbas serm. 3. de Natiuit. Dom. tractans
illud. *Puer natus est nobis*. [Nobis prorsus; non enim sibi
non Angelis. Sibi inquam natus non est, vt scilicet hac
natiuitate esse, aut melius esse inciperet, qui antequam
temporaliter nasceretur, æternaliter erat, & perfecta
beatitudo sibi erat, quia de Deo perfecto Deus perfe-
ctus natus erat. Angelis natus non est, quia nec Ange-
lus ille qui in veritate stabat, reparatione indigebat, nec
illius qui ceciderat, casus reparabilis erat. Ideò nusquàm
Angelos apprehendit, sed semen Abraham apprehendit.
Et qui Deus natus erat sibi, puer natus est nobis; se
quodammodò relinquens, & Angelos transiliens, vt
ad nos vsque deueniens, vnus fieret & nobis, & exina-
nitus semetipso, minoratus ab Angelis, æqualis fieret
nobis. Qui igitur natus æternaliter sibi & Angelis erat
beatitudo, natus temporaliter nobis factus est. Factus
est nobis redemptio, quia nos solos laborare videbat
antiquo nostræ natiuitatis præiudicio.]

Rupertus 2. de medit. mortis cap. 8. disertissimè
est in hac sententia. Locum infra dabo, ex opere in
quod insertus alibi legitur, nimirum ex lib. 2. de oper.
Spiritus sancti cap. 6.

Quibus modis aduersarij, Scripturarum & Patrum loca proposita, eludant.

125. Non puto laborandum in pluribus seu scripturarum seu Patrum locis huc accerandis, quod quibus satis non sint quæ protulimus, ne si alia præterea innu-mera addensentur, videantur persuadendi. Quæ verò ad prædictorum & aliorum huiusmodi locorum vim elidendam ab aduersariis adducuntur, sunt planè inania. Et in primis dimittenda est Scoti responsio, qua dicit omnia illa loca accipienda esse de aduentu Verbi ad nos quoad circumstantiam passibilitatis in humanitate assumpta. Hanc responsionem iam reieci supra cap. 1. sub finem, estque reuera improbabilis. Quis enim credat, tam confertis Scripturæ & Patrum locis finem aduentus Christi tradentibus, non designari finem primum & simpliciter dictum sed dumtaxat impulsivum, cuiusmodi sanè est salus nostra, si non est finis aduentus Verbi ad nos simpliciter & absolute, sed tantum sub conditione passibilitatis? Sicut si causa cur aliquis prodiret in publicum sic indutus, esset captatio risus spectantium, nemo diceret captationem illam risus esse causam simpliciter aduentus, sed tantum modi quo homo venisset. Itaque meritò qui inter aduersarios sunt oculatiores, non usurpant sine vlla temperatione responsionem propositam.

Addunt verò ut eam diluant, Scripturas & Patres prodidisse finalem causam quæ huic mysterio communis est, tam quoad eius substantiam, quam quoad eius modum propositam, nempe passibilitatem; cuiusmodi finis est salus nostra: sed inde non excludi alium quemcumque finem aduentus Christi, præsertim excellentiam tanti mysterij quam negant oportuisse in Scripturis exprimi, quia est finis evidentior quam ut necesse fuerit eum detegi. Motiva siquidem extrinseca, quia ex solo Dei beneplacito adhibentur, necesse fuit revelari, quia ex se innotescere non poterant: quæ autem huic mysterio interna sunt, expressa reuelatione non eguerunt: Cum etiam D. Thomas 1. p. q. 50. art. 1. dimissa reuelatione expressa, colligat dari creaturas purè intellectuales eo adhibito argumento, quod intenderit Deus mundum procreare, perfectum vndeumque. Sic aduersarij declinari putant telum quod ex Scripturarum oraculis & Patrum testimoniis in eos vibrauimus.

Repellantur.

126. Sed non assequuntur intentum. Quamvis enim verè Patres ac Scripturæ prodiderint solum finem qui & substantiæ & modo huius mysterij communis est, tamen eo ipso quod finem alium numquam produnt, ac ne insinuant quidem, plusquam verisimiliter colligimus nullum esse alium, præsertim primum, & eo quem expresserunt digniorem. Alioqui fatendum esset, Spiritum sanctum minus aptè ac congruè hoc mysterium detexisse, tacito semper præclariorè & illustriorè eius fine, cuiusmodi est interna huius mysterij excellentia iuxta aduersarios. Quod autem aiunt, excellentiam illam, ex se potuisset innotescere absque reuelatione expressa, falluntur aperte. Quamvis enim ea interna bonitas, & tanta mysterij excellentia, potuerit mouere Deum ad Christi productionem, tamen cum nulla quantumcumque exaggerata bonitas creata, Deo necessitatem inferre valeat ad eam producendam; potuit Deus nolle hoc mysterium ex eo fine interno conficere. Vnde ergo constabit nobis clarè de voluntate Dei in hac parte? Aut ubi illa euidencia quam aduersarij comminiscuntur? Denique non satis aptè Diui Thomæ exemplum obtendunt; est enim manifesta inter vtrumque factum disparitas. Aliud quippe est, supposito quod Deus aliquid

fecerit, verisimiliter coniectare finem ex quo Deus ad ita volendum sit adductus, nullo diuinæ illius voluntatis sine in Scripturis expresso, quod fecit D. Thomas; aliud verò quod faciunt aduersarij, gratis assingentes in re nostra finem aliquem diuinæ voluntati, præter eum quem toties tamque aperte Deus ipse propositum sibi fuisse, est contestatus.

Itaque sententia cui ad hæc sumus, videtur rectè communis ab autoritate, ut non dubitarit Valericus apud Carthusianum in 3. d. 1. q. 2. tantum non damnare blasphemiam aduersarios; quod videantur scripturam inensare tanquam diminutam, ac profiteri se melius perualisse diuinam in hoc negotio concilia, quam Apostolos, & Prophetas, & quàm SS. Patres vniuersos, ipsumque etiam Christum, à quibus numquam assignatur finis ille aduentus Christi, quem aduersarij diuinant; sed is dumtaxat quem proposuimus, nempe remedium peccati, & salus nostra.

Prima probatio sententia nostra, ex ratione.

127. Nunc expendamus possitne sententia nostra valde firmari ratione, Ragusa 3. p. disp. 28. §. 16. Sic argumentatur. Quoties duo aliqua non habent per se ordinem ad inuicem, sed tantum ex intentione agentis, necesse est si inter ea ponatur ordo, interuenire finem aliquem extrinsecum, qui agentis fuerit propositus in ordinis illius positione. Nam quæ non ordinantur ad inuicem per se & immediatè, necesse est ut extraordinariè, ac proinde interuentu finis extrinseci ordinentur. Estque ea germana ratio, cur Deus non possit ad se immediatè referre materiam, vel quantitatem. Atqui inter Verbum & humanam naturam, non est per se ordo, ut est euidentiissimum. Ergo ut inter ea exurgat ordo, concutiantque ad compositionem personæ Christi, necesse est interuenire extrinsecum aliquem finem, ad quem consentaneè, & non ex mero operantis arbitrio persona illa composita referatur. Ac proinde perpetam dicitur hoc mysterium esse peractum ob intrinsecam eius bonitatem & Christi excellentiam, vel ob alia quæ cum ipsa mysterij huius excellentia coincidunt: cuiusmodi sunt Christi gloria, vel perfectio vniuersi ex positione gradus huius rerum: sed dicendum est, hoc mysterium fuisse diuinitus paratum ob extrinsecum finem salutis humane, cui curandæ aduentus Christi accommodatissimus & opportunissimus fuit. Omnes quippe alij fines Christo externi, inidonei apparent; quod Ragula fusè prosequitur de illo extrinseco fine quem censet vnicum præterea posse proferri; nempe de naturæ humanæ exaltatione ad summum verticem ordinis supernaturalis: quæ alia reuera non est, quam quod humanitas diuinitus terminata hypostatice potest opera infinitæ dignitatis elicere, quibus Deus concilietur nobis, & peccati macula abstergetur. At hic est ille ipse finis quem aduentui Christi præfiximus, nempe salus nostra; siue plenum peccati remedium, ex satisfactione nostra, & æquali pro peccatis satisfactione integratum.

Non est idonea.

128. Hanc rationem non censo efficacem. Facile quippe erit, excogitare alios extrinsecos fines aduentus Christi præter eos qui propositi sunt ab hoc autore, v.g. facile dici poterit, idcirco Deum ad sacrum hoc compositum constandum fuisse permotum, ut haberent homines in quo diuinam potentiam & sapientiam suspicerent, obiectu tam mirabilis opificij, & adunationis extremorum tam distantium excitati. Reuera enim nullibi magis micant diuina potentia & sapientia. Nec dico, finem Deo hac in re propositum

finis, fuisse vt opus tantæ sapientiæ & potentia effice-
ret; qui reuera non esset finis extrinsecus huic myste-
rio; aut ab eius excellentia & bonitate distinctus; sed
aliquid aliud profero quod planè est huic mysterio
extrinsecum, nempe admirationem nostram diuino-
rum illorum attributorum, splendencium in hoc my-
sterio. Quod enim homines excitentur ad suspicien-
das in aliquo opere diuinas perfectiones, indeque
sustollantur ad agnitionem diuinæ maiestatis, est ali-
quid ab illius operis interno fine planè abiunctum.
Similiter dici posset finem externum Deo propo-
situm in Christi productione, fuisse potentiorum ho-
minum attractionem ad amorem Dei. Cum enim
Deus valde expectat amari à nobis, eo quod sit sum-
ma nostra perfectio; & certum sit, productionem
Christi etiam non in ratione redemptoris, esse ap-
positissimum illicem ad excitandum amorem no-
strum; facit dici poterit, Deum in Christi produ-
ctione id habuisse propositum, vt faceret nobis ad aman-
dum admoneret, qui item est finis extrinsecus, &
distinctus à bonitate ac excellentia huius mysterij,
& sine dubio appositissime obtinetur per hoc myste-
rium. Quis enim adeo rigeat, vt non concipiat amo-
ris calorem; imò vt non ignescat, & in flammis abeat
charitatis in Deum, si perpendat quantoperè Deus
glorie demiserit sese, vt nos sustolleret; quod sanè
per hoc mysterium nobis obtigisse, etiam præcis
operationibus infinite dignis profusus à Christo, non
video quomodo reuocari possit in dubium: cum in-
de scilicet sit, vt natura nostra infinitis eminentiis
sublitteret, & diuinæ perfectionis eximieque sancti-
tatis, & impassibilitatis peccandi exiguitas esset; quæ
sine prærogatiua omnino insignes, ac inimitabilem
naturæ nostræ exaltationem cedentes. Itaque ratio
pro placito nostro proposita ab autore prædicto, non
est efficax.

*Probatio altera sententia nostra, ex
ratione.*

128. Alia ratione; per excisionem sententiarum
propositarum, firmant hanc sententiam nostram,
nonnulli qui ei suffragantur. Sic igitur ratiocinantur.
Qui præter finem Christi in Scripturis expressum,
proponunt alium aliquem finem Christi, vel propo-
nunt eum vt partialem, vel vt totalem; Neutrum autem
videtur dici posse. Nam si interna bonitas huius my-
sterij causaliter finaliter, mouetque Deum ad illud causan-
dum, congruum est vt causet totaliter: quia verisimi-
le est, Deum cum usurpat finem aliquem, vt usurpare
illam contentanet ad ipsius dignitatem. Atqui excel-
lencia huius mysterij, est maximè idonea ad mouen-
dum totaliter. Et idem quoque est de salute nostra.
Ergo verèque ille finis, si adhibetur, mouet totaliter.
Quod si salus nostra fuit Christi finis partialis; & ex-
cellentia mysterij fuit alius finis item partialis, fa-
ciendum est, seorsum alterutro illorum, Christum non
fuisse producendum vi præsentis decreti. Semouea-
tur ergo vnus ex illis partialibus finibus, puta salus
nostra. Patet, Christum non fore producendum vi
præsentis decreti diuini. Vt autem Christus non esset
producendus vi diuini decreti semoto illo fine, ne-
cessè esset res aliter disponi quàm si Christus non esset
producendus ob defectum alterius finis item partia-
lis; ex cuius quoque defectu posset Christus non fie-
ri. Nam omnibus eodem modo se habentibus, & in-
tra Deum & extra Deum, non licet fingere, finem
aliquem modò mouere diuinam voluntatem ad cau-
sandum effectum, modò non mouere; & effectum,
vt vnus finis ac motui modò esse futurum, modò
non esse futurum. Cum ergo intra Deum omnia sint
invariabilia, extra Deum verò omnia eodem modo

sint se habitura alterutro ex illis finibus sublato, quia
æquè Christus non erit si alteruter deficiat; facien-
dum est, fines illos non interuenire vt partiales, nec
mouere ad Christum causandum modo prædicto.
Quæ ratio, æquè potest seruata proportionem, adhi-
beri pro finibus totalibus. Et vgeri etiam pro his po-
test, quod Vasquez 3. p. disp. 10. num. 3. late profe-
quitur de impossibili vnus & eiusdem effectus de-
pendentia à duobus finibus totalibus. Quod cum
Vasquez omnino inefficaciter prober, aliter à Sala-
zatio euincitur, (vt ipse quidem arbitratur,) lib. de
conceptione cap. 11. num. 8. Nimirum quia duplex
& diuersa ratio bonitatis, non potest vna intentione
propter se amari: alioqui idem actus, posset esse amo-
ris amicitia, & amoris concupiscentia. At si vnus
effectus à duplici totali fine penderet, duplex ac di-
uersa ratio bonitatis, amaretur propter se vnico motu.
Igitur ea dependentia vnus effectus à duplici fine
totali, est impossibilis. Tandem aduersus hanc Chri-
sti productionem ex duplici totali fine, vgeri quo-
que potest, quod Vasquez supra num. 99. proponit:
nempe, quod non potest Deus efficaciter præfiniri
pro eodem tempore, Christum simul passibilem ac
impassibilem, vt constat ex oppositione huiusmodi
statuum. Hoc autem sequeretur, si Deus simul ex fine
salutis nostræ, & ex fine interno propriæ excellen-
tiæ Christi, eum produxisset. Nam prout ex redem-
ptione & salute nostra motus esset ad producendum
Christum, præfiniuisset eum passibilem; idque fuis-
set totum & solum motuum producendi Christum
in statu passibilitatis: Nam secluso peccato, & libe-
ratione ab eo, Christus non pateretur. In quali ergo
statu præfiniuisset Deus Christum, prout simul sub-
stantem decreto quod latum fuisset ex illo alio mo-
tuo passibilitatem excludente? Certe non in alio
quam impassibilitatis. Igitur Christus simul decre-
tus fuisset vt passibilis, & impassibilis, quod ma-
nifestè repugnat. Atque adeò concludendum est,
Deum ex vnico fine salutis nostræ motum, decre-
uisse Christum producere; non autem ex duplici to-
tali, vt affirmabant Autores quorum sententiam ex-
cutimus.

Non est efficax.

129. Sed neque hanc argumentationem censeo ef-
ficacem. Et primò quod perpenditur dignitas vtrius-
que finis, & idoneitas eius ad mouendum totali-
ter, ridiculum est. Nam quomodocumque se ha-
beat motuum, liberè usurpatur à Deo, vel vt par-
tiale, vel vt totale. Quod deinde assumitur de neces-
saria mutatione physica intra vel extra Deum, quo-
ties peculiaris aliquis actus in Deo agnoscitur, non
est reuera solidum. Ob solam namque mutationem
moralem quæ dependentiam à finibus mouentibus
aut non mouentibus affectatur, optimè intelligi po-
test, statendum esse in Deo peculiarem actum. Exem-
pla manifesta esse videntur, in ablatione reatus, re-
laxatione voti, condonatione peccati venialis. Quæ
enim physica mutatio extra Deum proferri potest,
impossibilis cum reatu, voto, & peccato veniali;
qualem mutationem fieri oporteret in negotio de
quo agimus diuinitus exequendo. Nam mutatio non
impossibilis cum prædictis effectibus expellendis,
esset planè impertinens ad expulsionem illam: nec
plus vi talis mutationis causaretur expulsio, quàm si
non induceretur ea mutatio quæ proinde inutiliter
& superuacue adhiberetur; risumque merito mouit
quidam, quem ad præstandos diuinitus effectus præ-
dictos, serio asserentem ipsimet audiuius, necessa-
riam saltem esse caulis aut lapidis productionem;
quæ tamen mutatio cum nullatenus nexa sit cum ef-
fectu

fectu qui intenditur, perperam & ex mera obfirmatione in propria sententia, dicitur esse necessaria ad illud effectum. Sed de hac re, ex instituto i. p. q. 19. Itaque ex eo quod diuinum hoc opus referretur nunc à Deo ad vnum finem, nunc non referretur, nulla necessitate, non modò intra Deum, quod est manifestum, sed neque extra Deum, intelligenda esset physica mutatio: sed sufficere posset varia habitudo moralis, ex illorum finium mutatione exorogens in opere. Quamquam neque si necesse planè esset mutationem physicam alicubi factam ostendere, ablato, vel posito fine quopiam, laboraremus reuera in ea monstranda. Nam ad manum esset, primùm mutatio finis qui nunc supponitur adesse, nunc abesse. Deinde proferretur mutatio dependentiæ, siue actionis qua effectus à causa dimanat. Ea enim modalis entitas, quæ eadem est & finis & efficientis causalitas, facta quacumque in causis variatione, mutatur, ètque physicè alia: ac proinde cum finis sit vera causa physica, necesse est vt admissa variatione in fine, actio quoque varietur. Itaque argumentatio nixa principio de quo agimus, est vndecumque infirma.

Iam impossibilitas dependentiæ eiusdem effectus à pluribus causis, atque aded etiam finibus totalibus, explosa fuscè est in physicis: nec eam firmat argumentum ex duplici & diuersa ratione bonitatis, non amabili per vnicum actum. Admitto enim, si effectus aliquis pendeat à pluribus finibus totalibus, plures in nobis esse intentiones, quibus fines illi expectantur: & in Deo intelligendas item esse plures intentiones secundum nostrum concipiendi modum, terminatas ad totales illos fines.

Tandem quod attinet ad statum in quo Christus præfatiendus esset prout subitans motiui interno huius mysterij, siue excellentiæ quæ in eo cernitur; dico fore statum passibilitatis: quia Christus naturaliter, & spectatis solis principijs suis physicis, dimisso supernaturali ornamento quod humanitati eius, præcise prout est humanitas, non debetur, esset passibilis. Vnde Deus iuxta Auctores quorum causam agimus, producus Christum ex duplici simul fine totali, salutis scilicet nostræ, & excellentiæ huic mysterio internæ, nihil de facto statuit quoad appositionem impedimenti status passibilitatis humanitatem naturaliter assèctantis. Habuit tamen adiunctum decretum efficax, quo statuit se supernaturaliter impedire passibilitatem humanitati Christi connaturalem, si contingeret Christum ex solo internæ excellentiæ motiui produci. Quod decretum nunc quidem vacat effectui, quia non est apposita conditio: si tamen hæc poneretur, idemmet decretum quod nunc est, esset efficax, & in absolutum transiret, ac Christi passibilitatem inhiheret. Fatendum igitur est, rationes propositas non multum incommodare aduersariis.

*Vnde petenda idonea sententia nostra probatio,
ex ratione.*

130. Nec mihi sanè videntur aduersarij vrgendi rationibus, distinctis ab ea quæ ex locis Scripturæ & testimonijs Patrum propositis, dicitur. Nam effectio cuiuscumque externi operis, est planè libera Deo: vnde tota ratio cur fiat, aut non fiat, reducit ad Dei libertatem. Vt quid ergo quæramus rationes extrinsecas, vbi tota facti ratio, est facientis arbitrium, atque voluntas? Possumus quidem congruentias aliquas diuinæ voluntatis vrgere: sed quanti sint rationes in huiusmodi congruentiis fundatæ, nemo non videt, & optimè à S. Anselmo consideratum est lib. 1.

cur Deus homo cap. 4. vbi dicit, argumentationes huiusmodi, esse picturas in aere. Quare satis sit, inde aduersarios exagitasse, quod non alium debemus diuinorum operum finem quærere, quàm quem ipse Deus in Scripturis sacris expresseit, & Patres inde eruerint. Atqui vidimus, operi huic diuino de quo agimus, non alium in Scripturis finem proponi, quàm quem diximus. Vidimus item, pleròque Patres diserte statuisse, sublato fine illo, Christum non fuisse producendum. Igitur non est pro arbitrio nostro statuendus Christo alius finis, siue totalis, siue partialis. Confirmatur ex eo quod in iisdem Scripturis & Patribus, Christus proponitur tanquam plenissimum argumentum diuinæ misericordiæ, & charitatis in genus humanum: ita vt ex hoc mysterio contelleretur passim homines Spiritus sanctus, quanta Deo astringantur obligatione; quòque ignes charitatis concipere debeant, vt tanto erga se amori ac misericordiæ respondeant. Siue autem alia præter finalem Christi causam propositam totales eius causæ, siue parciales agnoscantur; constat præpediti calorem per nos concipiendum ex hoc mysterio, vel inreperere iam conceptum: quandoquidem, etiamsi posito fine salutis nostræ, non venisset Christus si alia causa partialis defuisset; & æquè venisset, si posita fuisset alia totalis. Quod planè est assunderè frigidam ignibus illis quos dixi, & laxare obligationem; quæ homines deuinctos se Deo ob hoc mysterium, proficere debeant.

Optima item coniectura, peti potest ex circumstantiis executionis huius mysterij: quæ omnes planè ferunt, Christum non nisi ob salutem nostram productum esse. Siue enim consideremus personam assumptam, siue naturam assumptam, siue conditiones eiusdem naturæ, siue tempus quo facta est assumptio, non obscure deprehendimus, hoc mysterium aliud non spectare, quàm ad salutem nostram. Nam persona assumens, est Filius, qui est Patris imago increata. Passim autem Patres cum vestigant rationem cur ea potius persona quam alia sit luto nostro coniuncta, inde causam petunt, quod decuerit imaginem creatam per imaginem increatam restituere. Natura autem assumpta, est humanitas. Et hanc quoque, præ Angelica natura assumi debuisset, monstrant Patres; quia ipsa fuit quæ ceciderat; & honorificentius Deo fuit, Satanæque acerbis, per eandem restitui collapsa. Eiusdem quoque conditiones, passibilitas, paupertas, &c. Redemptionem nostram & salutem spectant. Quam item præfixam solam fuisse Deo Christum producenti, demonstrat conditio temporis in quo Christus productus est. Venit enim in fine seculorum, quod necessarium fuit vt perspicua fieret necessitas reparatoris, post benè perspectam hominis collapsi ruinam. At si Christus fuisset productus ex alijs finibus, siue totalibus, siue parcialibus, oportuisset Christum ab initio mundi produci, iam tunc locum habentibus illis alijs finibus eorundemque motione.

*Quæ vicissim aduersarij in nos intorqueant, ac primùm ex
Scripturis.*

131. Insecuti hactenus sumus aduersarios Nunc quæ iidem in nos tela regerunt, retruenda sunt. Ac primùm, vrgent Scripturas. Nam Christus Coloss. 1. dicitur, *Primogenitus omnis creaturæ, quoniam in ipso condita sunt vniversa, & ipse est ante omnes, & omnia in ipso constant.* Similiterque Hebr. 1. Christus dicitur *is propter quem omnia, & per quem omnia.* Tandem Proverb. 8. Sapiencia incarnata proficitur se esse, *principium viarum Domini, & ordinatam esse ab æterno antequam terra fieret.* Quod

Quod non est accipiendum de mera antecessione diuine ordinationis, ante terram in tempore conditam: cuiuscunque enim creaturæ ordinatio, antecedit eo modo productionem temporalem cuiusvis creaturæ: unde diuina sapientia incarnata, nihil peculiare de se proferebat, affirmando se esse ab æterno ordinatam integram terra heret, & quæ in terra degere, acciperent esse. Igitur Christus, prædestinitus à Deo est ante decretum peccati permissionem: ac proinde non venit ob salutem nostram; aut si ex eo quoque fine venit, saltem antecius ratione venit etiam ex alio. Alias malitas Scripturæ, sed longe minus ad rem facientes congerunt Catharinus lib. 1. de eximia Christi prædest. & Alphonsus Mendoza q. 1. Scholastica num. 8. & 9.

Item ex Patribus.

Vigent secundo loco aduersarij, Patrum testimonio. Nam S. Cyrillus lib. 5. thesaur. cap. 8. ait, Christum fuisse ante nos præfundatum ut in illo omnes saluarentur; aliusque, ut videtur, ad affirmata quadam S. Irenæi verba lib. 3. cap. 3. Adhuc S. Augustinus lib. 1. de nupt. cap. 2. 1. affirmat nuptias fore symbolum coniugij Christi cum Ecclesia, etiam si homo non peccasset. Fuisse ergo etiam tunc Christum, ex alio motiuo quam reparationis nostræ, eoque ipso motiuo adductus est Deus ad producendum Christum. Omnium Patrum ætatis & explicatissime hanc sententiam tradidit Rupertus lib. 3. de glorificatione Trinit. & process. Spiritus sancti cap. 20. & lib. 13. de gloria filij hominis, fuit vltimo lib. in Matth. omnino fuisse. Adduci rem in hanc rem possunt testimonia illorum Patrum, qui tribuant Angelos & Adamum innocentem, haussisse gratiam à Christo capite; malos autem Angelos idcirco peccasse, quia inuadit Christi aduentu & committendo illi principatu supra homines & Angelos, detestantur ei subijci. Erat igitur Christus venturus, etiam si Angelus non peccasset; atque adeo etiam si neque Adam impigeret, & antecedenter ad peccatum Adam & Angelorum, decretus erat.

Ac denique ex ratione.

131. Vigent denique aduersarij, rationes varias: sed cum pleræque earum quas Catharinus lillo primo conspexit, debiles sint; artingam illas dumtaxat, in quibus plus aliquid efficacitatis deprehendā. Prima est, quod ex nostra sententia, Christus admodum deprimatur cum statuatur dumtaxat præstare occasiones peccati, & tantum ex secundaria Dei intentione, ac veluti casu productus dicatur. Secunda est. Deus ordinatè vult, atque adeo prius vult finem quam media; & inter media, prius vult illa quæ sunt fini propinquiora, id est quæ ad illum magis conducunt. Vel ergo Christus non magis conducit ad finem rerum omnium, hoc est ad Deum cuiusque gloriam, quam salus & liberatio nostra: Vel si id resistitur, tanquam reuera absurdum, fieri aligerit Christum prius cecidisse sub diuinam intentionem, quam remedium peccati & salutem nostram. In tertia ratione, si ab aliquibus vis magna: potest autem sic concepti. Præposterum est valdeque dedecens Deum, ordinare rem præstantiorem ad deterioiorem & deprecatoriorem. At hoc fecit Deus, si Christum propter nos homines & salutem nostram produxisset. Indecus etiam ea Christi inhonoratio consequitur, quam Catharinus indignitatem desestantem appellat. Nempè quod Christus, plus nobis & peccato nostro debeat, quam nos Christo: quandoquidem nos non essemus facti propter Christum, Christus verò propter nos & salutem nostram haberet esse. Verabatur item Christus absolute velle suum esse, & in eo sibi complacere. Alioquin enim approbaret peccatum, cuius remedium præbetet ipsi Christo existentiam. Quarta ratio est ad-

modum speciosa. Hæc nimirum. Christus minus à Patre amatus fuisset, quam homines: quandoquidem Pater tantum voluisset illum producere propter homines, & ad eorum bonum. Quinto, Angeli mali in eodem rationis signo reprobati sunt, in quo boni sunt prædestinati. Atqui mali, reprobati sunt prædestinato iam Christo: quandoquidem occasione Christi præstentis in ratione capitis, ceciderunt. Igitur Christus fuit quoque prædestinatus ante electionem bonorum Angelorum, atque adeo etiam ante nostram, non autem per solam peccati occasionem. Sexto Christus non esset primus prædestinatorum, & exemplar prædestinationis cæterorum, contra quam significat Apostolus Rom. 8. dicens de electis, quos præseuit & prædestinavit conformes fieri imagini Filij sui. Cum enim nos homines prædestinati fuimus ante præuissum primi parentis peccatum, & in eodem signo rationis quo Angeli sunt prædestinati; aperte profecto sequitur, Christum post nos fuisse prædestinatum; si tantum post præuissam Adam culpam, & ad eam tollendam prædestinatus est, ante quam nos prædestinati eramus vnâ cum Angelis bonis: quorum proinde Christus non poterit statui caput, contra Apostolum id sæpe affirmantem.

Ad Scripturas pro aduersariis adductas.

133. Hæc omnia difficultatem capita, expediri hanc grauati possunt. Ac primum Scripturæ allegatæ, non ferunt quod Aduersarij intendunt. Nam quod Christus dicitur: *Primogenitus omnis creaturæ*, accipi potest de Christo prout Deus est: quo pacto Patres bene multi apud Iulianum. Ioan. 3. v. 5. n. 9. ea verba sunt interpretati. Et sic luptus locus ille, nullo modo iuuat aduersarios. Si autem ea Christi denominatio spectet humanam Christi naturam, quæ est nonnullorum Patrum expositio apud Toletum in c. 1. Ioann. annot. 45. & latè Nysseni orat. 1. (ver. 2.) contra Eunom. c. 8. dicendum erit, Christum vocari primogenitum, non ratione prioritatis quoad ordinem, sed ratione dignitatis & honoris. [Quia sicut primogenitus omnium fratrum, primatum dignitatis obtinet inter omnes fratres, sic humanitas Christi primatum dignitatis obtinet inter omnes creaturas.] Verba sunt crediti Anselmi in cap. 1. ad Coloss. Et hac ratione acceptus locus ille, nullo modo aduersariis suffragatur. Quod autem subdit Apostolus, *in Christo omnia esse condita, & omnia in ipso consistere*, ita ab eodem Interprete exponitur, ut perbellè cum sententia nostra consentiat, causam autem aduersariorum nullo modo promoueat. Sensum ergo Apostoli esse ait; non est mirum si Christus iuxta humanitatem sit primogenitus, tantumque omnibus præcellat; nam secundum diuinitatis eius potentiam, facta sunt vniuersa. Deus enim omnia in sapientia fecit, atque adeo in filio per quem omnia facta sunt. Nec tantum per Verbum Dei omnia sunt facta, sed etiam ne in nihilum redeant, per illud consistunt. Mirum igitur non est, si homo ille qui simul est Deus, est omnium primogenitus, omnibusque dignitate prælatius, & ante omnes constitutus.

134. Vides quàm hic locus sic expositus, nostris rationibus non officiat. Neque locus ex 2. ad Hebr. cuius iuxta eundem, al. osque grammaticos Interpretes hæc est sententia. *Decebat eum propter quem omnia sunt & per quem omnia sunt creata. Patrem scilicet æternum qui tamen non dum re, tamen iam prædestinatione aduocaret in gloriam beatitudinis æternæ, plurimos Filios, addicere morti pro ipsius, & consummare per passionem, autorem salutis eorum.* Pater enim plerisque Sanctos Christo anteriores, in salutis & securitatis portum cum gloriæ debito deduxerat; & æquum ac Deo dignum erat, ut pro adoptiuis, naturalem & vniueris filium consummaret. Actiue enim legendum est *consummare* (ut liquet

liquet ex Græco verbo *Τελωσας*, non autem passivè, ut viriati quidam codices Latine legunt: unde factum est, ut aliqui totam periodum ad Christum qui consummatus est retulerint, cum tamen referenda sit ad Patrem qui consummavit. Quæ ratione evanescit argumentatio quam Aduersarij inædificant ei Apostoli loco.

Similiter postremus locus qui urgebatur ex c. 8. Proverb. planè inutiliter in nos intorquetur, si granissimis Patribus Nazianzeno orat. 39. Hieronymo in cap. 26. Isaia, & passim eius loci expostitoribus Caetano, Rodolpho, Insenio, adhæreamus: iuxta quos sapientia quæ se ibi à Deo possessam proficitur, est æterna sapientia personalis, vel certe sapientia illa activa quæ est commune omnium diuinarum personarum attributum. Eam enim Dominus ab æterno possederat, sed quasi orisam; Exproptit autem & magis proprie possedit cum exercuit eam, moliens & extra se educens orbem terrarum. Hæc loci illius interpretatio, quæ sanè est germanissima & latè confirmatur à Lessio opusc. de Christi prædest. n. 19. nullo modo inuat aduersarios. Et ille quidem locus iuxta 70. vertitur *Dominus creauit me* id tamen rectè posse coherere cum æterna generatione sapientiæ increatae, quatenus accipit esse ex nulla materia præiacente, monstrat Bellarminus l. 4. de Christo cap. 8. si autem aliam valde propriam interpretationem eiusdem loci probemus, quæ ea sapientiæ possessio, aut ut legunt 70. *creatio*, accipitur de sapientia Incarnata, ut acceperunt plurimi Patres, quos ibi Salazarius num. 245. appendit supra viginti; quod iuxta eam interpretationem commodius repellerent Arianos eo loco abutentes ad Verbum inter creaturas recensendum: sic facile dicemus, idcirco Christum siue sapientiam Dei Incarnatam, dici *Principium viarum Domini*, quia est principium viarum euangelicarum, per quas Christus Ecclesiæ ad gloriam inter disposuit. Ita enim *vias illas* interpretantur Hieronymus, ibi, & S. Athan. serm. 3. cõtra Arian. nec non S. Cyrillus 5. Thel. cap. 4. & S. Augustinus 1. Trinit. c. 12. & optime planè Nyssenus orat. 1. (verius secunda contra Eunomium cap. 10. & orat. 2. inò tertia cap. 2.) Vel certe idcirco sapientia Incarnata dicitur *principium viarum Domini*, quia Christus quamuis non sit prædestinatus ante omnium creaturarum conditionem, est tamen constitutus caput initium & causa prædestinatorum, atque adeo est caput viarum, id est præfinitum & consiliorum Dei circa electos; quam interpretationem approbat ibi Salaz. num. 256. ostendens num. 253. interpretationem cui nituntur aduersarij, multa peccare. Hæc autem manifestè coheret cum prædestinatione Christi post peccatum, & cum aduentu sapientiæ Incarnatæ, (ut eodem loco subditur,) ad opera Dei; supple reficienda & instauranda, quod planè est, finem Christo præfigere salutem nostram.

Patres allegati ab Aduersariis, exponuntur.

135. In exponendis Patribus quibus Aduersarij nituntur, minùs adhuc est operæ. Dempio namque Ruperto, qui & ætate inter Patres postremus est, & auctoritate non ad eum eminet; præsertim cum grauiter alicubi impegerit, nec in hac parte satis sibi constet; docet enim contrarium lib. 1. in Daniel. cap. 19. Ruperto inquam excepto, nullus reuera ex Patribus, aduersariis est suffragatus. Non enim S. Cyrillus, qui primum proferebatur ex lib. 5. Thel. cap. 8. Eo quippe loco, manifestissimè ac læpissimè tradit, Christum venisse ut ruinam peccato inuictam repararet, & esset principium ædificationis nostræ ad pietatem; quandoquidem prima Dei ædificatio, Satanæ altu disiecta fuerat. Quibus verbis nihil potuit proferti explicatus ac fortius, aduersus sententiam quam excutimus. Sed neque S. Irenæus, qui item adducebatur, suffragatus reuera

est aduersariis. Tantum enim ait, Adamum dictum esse formam futuri, [quoniam futuram circa Filium Dei, humani generis dispositionem in semetipsum, fabricator omnium Verbum præformauerat, prædestinante Deo primum animalem hominem; videlicet ut à Spirituali saluaretur. Cum præxisteret saluans, oportebat & quod saluaretur, fieri; uti non vacuum sit saluans.] Hic autem quid aduersariis leratur, metaturve non video. Nam si Christus, iuxta S. Irenæum, præformatus est Saluator; igitur salus nostra præfixa illi fuerat tanquam finis in diuina mente. Sensus ergo S. Irenæi est, qui reuera nihil nobis incommodat, imò causæ nostræ apertè patrocinatur, præformasse id est præconcepisse in seipso Deum, vniuersam economiam, & reparandi generis humani rationem; & in ea statuisse, hominem prostratum reparari per Christum oportere, & generari Spiritualliter per Christum, homines quos homo primus morte mulctarat. Itaque oportere illi dare spirituale sobolem ne patris viuendum nomen vacuum præferret. [Primogenitus enim mortuorum natus Dominus, & in finem suum recipiens pristinos Patres, regenerauit eos in vitam Dei. Ipse initium viuendum factus, quoniam Adam initium morientium factus est. Propter hoc & Lucas initium generationis (à Domino) inchoans, in Adam retulit, significans, quoniam non illi hunc, sed illos in Euangelium vitæ regenerauit.] Verba sunt S. Irenæi paulo post eodem capite, ex quibus mens eius quam dixi, apertè habetur. Sane Augustinus, aduersariis nullomodo patrocinatur. Neque enim (prout allegabatur,) affirmat coniugium fuisse futurum Sacramentum coniunctionis Christi & Ecclesiæ, homine non cadente; quo pacto aduersariorum causæ commodaret; sed tantum affirmat, coniugium Adam & Ecclesiæ adhuc innocentium, fuisse symbolum coniunctionis Christi & Ecclesiæ. Quæ quid ad rem presentem? Ad extremum, si qui Patres, gratiam Angelorum & Adam innocui à Christo homine detrauant, exponendi sunt eo modo infra trademus, agentes de Christo capite. Nimirum ita ut Deus, consummando apud se processum interitum productione & administratione seruandam, cum tandem occasione peccati ad Christum deuenit, omnia prius ratione constituta reuoluens, gratiam primum ex mi ericordia decretam, nouo titulo iustitiæ, respectu Christi conferre Angelis & Adamo innocenti decreuerit. Quæ ratione illa sententia de Christo fonte gratiæ Angelorum, & hominis innocui, rectè coheret cum fine illo aduentus Christi quem hic defendimus, nempe cum salute nostra & liberatione.

Ad rationes Aduersariorum.

136. Postremus aries quem in sententiam nostram admovent Aduersarij, infirmior est quàm ut eam quat. Frustra enim fatigatur humana ratio, in proponendis & explicandis rationibus quæ Deum congruentissimè inducere poterint ad Christi productionem; cum quilibet finis Deo extrinsecus, nec essentialiter cum Deo nexus, quantumque bonitas in eo ostentetur, possit à Deo non intendi in molitione alicuius operis. Vnde si reuelatio aliquem alium finem Deo fuisse propositum commonstret, in eo sistendum est. Atqui in hoc negotio, reuelatio non alium nobis finem Christi proponit, quàm salutem nostram. Igitur rationes profigendi Christo alios fines, quantumuis appareant congruentes, inidoneæ sunt habendæ. Hoc generatim de omnibus aduersariorum rationibus, ratum esto. Nunc in particulari, veniamus ad eas enodandas, quæ superius sunt propositæ.

Ad primam, quod Christus esset bonum occasionatum.

Ad primam, vtrò damus, Christum esse bonum duntaxat occasionatum. Et sanè Verbum exinaniri, & habitare inueniri ut hominem, tale bonum est, ut secundum se sumptum, ac secluso ordine ad reparationem diuini generis, non sit bonum Deo congruè appetibile; tamen illa occasione posita, fuerit congruentissimè expectatum. Et quomòdo fuisset congruentissimè expectabile secluso morio prædicto; tamen quia Deus non adigit expectare quaecumque sunt congruè expectabilia, non licet inferre Deum de facto talem aliquam aliam Christi finem quem reuera non expresse; cum hoc sine quem diximus expectasse, aut fuisse illo secluso expectatum. Inde verò nihil detractum de Christi excellentia: quia quamvis Christus sit magnum bonum, tamen est bonum Deo extrinsecum, & liberæ Dei expectationi subiectum; ita ut Deus sub ijs tantum occasionibus & conditionibus in illum feratur, quas liberum eius consilium approbat. Reuelato autem fert, hoc tantum bonum cum omni illa interna excellentia & perfectione quam obtineret, si ob alios quoscumque extrinsecos fines productum esset, non esse reipsa productum, nisi ex fine salutis humanæ reparandæ: atque adeo quoad existentiam suam, esse duntaxat bonum occasionatum, quia ita placuit Deo.

Ad secundam, de Christo diuinæ gloriæ optimo medio ideoque prius volendo.

137. Ex ipsius principijs eliditur secunda ratio aduersariorum, ex eo ducta, quòd Deus Christum tamquam perfectissimum gloriæ suæ medium, debuerit prius velle. In qua ratione dissoluenda, mirum est quantopere à varijs sudatum sit, ut latè prosequitur Vasquez 3. p. nota prop. 11. Commodissimè autem dissolvitur ex dictis, si statuamus Deum quidem ordinatissimè velle quidquid vult iuxta consilium voluntatis suæ, tamen ita liberum esse à necessitate amandi quodcumque bonum sibi extrinsecum, qualecumque tandem illud sit, ut possit pro libito, vel in illud amore ferri, vel amore eius abstinere: & multo magis possit illud amare per gloriam occasionem alterius boni, quod in gloriam suam referat, etiamsi hoc aliud bonum, videri nobis possit minus accommodatum ad promouendum & amplificandam diuinam gloriam, quam illud ad quod impenditur. Et ita planè factum esset in præfatis, si verum esset, Christum simpliciter & nudè acceptum, esse medium accommodatius ad promouendam Dei gloriam, quam quidvis aliud ad quod Christus per diuinam voluntatem destinetur. Reuera tamen Christus quoad suam internam perfectionem sumptus, non est accommodatius medium ad promouendam diuinam gloriam, quam Christus prout remedium peccati, & autor salutis nostræ. Imò finis ille diuinæ gloriæ omnibus manifestandæ, multo melius obtineatur, Christo per solam peccati occasionem producto: quia supposito peccato homines indigniores erunt, & Dei iustitia ac misericordia, plenius micant, Christo nihilo minus producto, & in hominum usus impensio. Seclusa verò salutis nostræ reparandæ necessitate, vix apparet nobis congruitas tantæ dimissionis Verbi diuini.

Itaque ad formam argumenti neganda est minor; nempe, Deum tamen ordinatissimè velit, teneri prius velle quæ sunt propinquiore fini, quem in rebus omnibus cõsistens habet vltimò propositum, nempe gloriæ suæ. Hic siquidem nomine medijs propinquiore, intelligitur medium aptius ad obtinendam diuinam gloriam: nec est sermo de serie aliqua mediocorum subor-

Theoph. Raynaud. Christus.

dinatorum, è quibus anteriora, id est executioni propiora, sine eiusmodi, ut non possint ad finem consequendum deferuire nisi per posteriora; quæ quia sunt remotiora ab executionis exordio, sunt fini propinquiore. De huiusmodi inquam maiore ad finem propinquitate, hic non est sermo: sed de solo maiori vsu ad finem. Et hoc pacto, nego medium quantumvis aptum ad prouentum diuinæ gloriæ, esse à Deo necessariò quærendum. Nullis enim gloriæ suæ captandæ medijs alligatur. Neganda item est eiusdem argumenti minor. Nimirum quod Christus nudè sumptus quoad internam excellentiam suam, sit aptius medium diuinæ gloriæ, quam Christus prout salutis nostræ reparator. Sic enim faciendæ est comparatio, non autem prout salutis nostræ reparator. Sic enim faciendæ est comparatio, non autem prout aduersarij eam insinuant, comparantes cum diuina gloria, permissionem peccati ex vna parte; ex altera verò Christum nudè spectatum: Quo pacto minori argumenti propositi, verisimilitudo aliqua obtenditur. Sed instituta comparatione ad modum prædictum, minor illa manifestè apparet falsa.

Ad tertiam, de Christi deprecatione.

138. Aequè ex iactis fundamentis occurrere licet tertiæ rationi aduersariorum, qua urgebatur Christi deprecatio, si admittetur factus propter nos, & salutem nostram. At nos negamus minui inde nobilitatem Christi Domini, quia Christus non est vltimo factus propter nos, sed propter Deum: proximè tamen Deus, propter nos homines, & propter nostram salutem descendit de caelis, & Christus productus est: quod non tam Christum deiecit, quam Dei in nos misericordiam patefacit, qui tale tantumque opus suum, visibus nostris addidit. Sicut quod Angeli, administratorij sine Spiritus in ministerium missi propter nos, nullo modo Angelorum præ nobis nobilitatem imminuit. Nul- lum quippe munus, cui Deus pro Scopo præfigitur, deprimat reuera creaturam: Tantique & tam plena est Dei potestas ad disponendum de quacumque re creata, ut sine eius iniuria, nobiliorem ad despiciationem possit ordinare: quia tandem omnia reuoluntur ad ipsam Deum, cuius honori seruire, quomodocumque id fiat, gloriosissimum est, superque omnia optandum creaturæ.

Abstine autem, ut ex eo quòd Christus propter salutem nostram tamquam propter finem proximum factus sit, existimemus eum nobis quicquam debere, quod in eadem tertiæ aduersariorum ratione, præterea urgebatur. Quamquam Rupertus qui aduersariorum signifer fuit, apertè id admittit lib. 2. de operibus Spiritus sancti cap. 6. verbis illis. [Ecce homo Christus, homo iustus, hominibus peccatoribus multum debet. Confortentur manus dissolutæ, & roberentur genua peccatorum debilia, quæ videlicet si fide & pietate eruditi, si sapientes caudici vel iurisperiti sint, habent quo constringant iudicem suum. Dicant adhuc peccatores fideles, peccatores penitentes. Et si quidem tibi multum debemus nos, Deus Christe, quia homo factus es; at tu è contra multum nobis debes homo Christe, quia propter nos in Deum assumptus es. Nam nisi fuisset peccatorum, causa cur tu assumi in Deum deberes, nulla fuisset. Confortentur, inquam: nec enim id solum attendere debent, quod tantæ dignitatis Dominus, propter tam indigna seruilium personarum delicta, tantis affectus est iniurijs & ipsa morte, morte autem Crucis. Verum id quoque; nisi peccassent seruis nec assumpta fuisset in Dominum Deum natura seruili. Nec enim Dominus ille, pro seruis contumacibus siue sceleratis, plus iniuriarum, quam gloriæ pro ipsidem suscepit.] Quamvis tale quid aduersarijs, ex eorum præsertim signiseto reponere liceret, nihil tamen tale

A a

ingero;

ingero; nec Christum quicquam nobis debere admitto. Hæc enim non minus infusa esset cogitatio, quam si quis medicum ægro obstrictum diceret, quia depellenda eius ægrotudine, lucrum aut decus reportavit. Scut ergo non medicus ægro, sed æger medico obstrictus est in eo eventus; & ad summum medicus ijs obstringitur, qui cum possent vel ægrum abijcere, vel alio minus congruente modo eidem opitulari, aduocarunt medicum: Ita Christus nullo nobis obligationis nexu alligatur, ex eo quod ob curandam salutem nostram sit à Deo datus, sed tantum obligatur Deo, qui cum possent nos abijcere, aut incongruè ex sola misericordia curare, prælegit nostræ calamitati opem ferre per Christum suum vñibus eum nostris ac peccatorum nostrorum expiationi, tanquam fini proximo addicens. Vnde ipse Christus, absolute rem spectando, optare potuit numquam fuisse. Nam quilibet bene effectus in Deum, ita comparatus esse animo debet, ut suum bonum diuino semper postponat, velitque etiam existentiam abijcere, atque adeo eam numquam obtinuisse, si id è maiore Dei gloria esse supponatur. Potuit itaque Christus dicere, Vtinam numquam fuisset peccatum, ego numquam fuisset, eo quod homines numquam meo aduentu indigniscent. Ut tamen res se habebant, seu quia peccatum in mundum intrauerat, gaudendum potius Christo fuit, quod diuinitus accepisset esse, ut tanto malo mederetur.

Ad quartam, quod plus Christo, amari à Patre essemus.

139. Ad quartam aduersariorum rationem, qua dicitur, Christum iuxta nos minus amari à Patre quam homines puros; respondendum est, restringendo nomen Christi, ad designandam solam humanitatem & eius cum Verbo vnionem, excluso tamen Verbo à termino illius amoris. Nam quod ad Verbum attinet, perspicuum est Verbum plus amari quam nos, nec esse propter nos: Spectando autem Christi humanitatem & vnionem eius, admitto Deum quoad dandum esse, prius, & eatenus plus, amasse nos & salutem nostram, quam Christum: quia non nisi ob salutem nostram voluit dare esse Christo. Quamquam ad vñum rem referendo, non sic est instituenda comparatio, ut nos & salus nostra ex vna parte, comparemur cum Christo ex altera: sed ita ut gloria Deo adueniens ex procurata perfectè nostra salute, conferatur cum Christo. Ob eam namque gloriam, Deus voluit esse Christum, non autem nudè propter nos. At spectando Christum iam factum, hoc est humanitatem eius iam productam cum vnione ad Verbum, plus sibi Deus in illa humanitate sic vnita complacuit, quam in nobis: plurisque ipsa apud Deum fuit, quam mortales omnes, & orbis vniuersus.

Ad quintam, ex casu Demonum, ob propositum eis Deum hominem.

Quinta aduersariorum machina, supponit Luciferum & partiatos, corruisse ob propositum ipsis Christum in ratione capitis; quod late rejicitur à Iustiniano in Epistolam Iudæ v. 6. à num. 27. Nec certè adeo explorata est ea occasio peccati Demonum, ut negari facile non posset, si ita necessarium esset, ad retinendam hanc in qua versamur de Christi sine sententiam, longè in Patribus & Scripturis manifestiorem. Nihilominus, etiam ea causa ruinæ Demonum admittitur, verum esse potest, finem Christi esse salutem nostram, quod hoc modo exponi breuiter potest. Deum fixum habens, hominem condere, & eius lapsum permittere, ac eum condignè reparando gloriæ suæ velificari decreuit permittere peccatum hominis, vno aliquo ex

varijs modis quos conditionaliter præuidebat: Præscius item quod quidam Angeli si eis Christus proponeretur tanquam caput, essent peccaturi, & postea ad peccatum impulsuri genus nostrum, cui redimendo congruentissimum foret venire Christum, & res ipsa si clades nostra permitteretur venturus esset: Horum inquam omnium conditionaliter præscius Deus, decreuit permittere hanc humani peccati per Satanæ artes admissionem cui Christus in ratione obiecti præiret, & tamen ei sublequeretur tanquam effectus in alio causæ genere.

140. Huius rei gratia, distinguamus in hoc negotio tria signa rationis subsequenter conditionalem prævisionem variorum modorum quibus permitti poterat peccatum hominis, ad quod eluendum Christus venturus esset. Primum signum est, in quo Angelus præuultus est peccaturus, occasione Christi, Deo intenti ad eluenda hominum peccata, & Angelis propositi sub ratione capitis: non quidem detegendo Angelis vniuersum hunc processum, sed tantum obijciendo illis Christum venturum, tacito fine ob quem venturus erat: ac etiam pressa connexionem aduentus Christi, cum Angelorum peccato. Hæc enim dumtaxat euincunt, qui contendunt Christum Angelis in via non fuisse propositum, ut Molina 1. p. q. 57. art. disp. 2. Becanus tract. de Angelis c. 2. q. 6. Præpos. 3. p. q. 19. n. 46. Lessius disp. de Christi prædest. l. 2. n. 29. Secundum signum est, in quo præuultus fuit hominis peccatum, malo Angelo suadente cauendum. Tertium, in quo præuultus est Incarnatio ut executioni mandata ad reparandam hominis cladem, & abolendum peccatum.

Deus ergo qui præuultus conditionaliter varijs occasionibus lapsus humani ob quem venturus esset Christus, stauerat vnam aliquam earum permittere; potuit Angelis proponere Christum ut venturum: quia certo venturus erat per hanc vel illam occasionem, ex varijs quæ Deo occurrebant in primo illo signo quo præuidebat lapsum demonum; eoque lapsu absolute præuultus, potuit decernere executionem Incarnationis per hanc viam. Atque ita incarnatio & Christus venturus, habuit in diuina præscientia rationem aliquam prioris, respectu peccati Angelici in genere scilicet obiecti, & causæ formalis extinsecæ. Habuit item rationem posterioris in genere causæ effectiue; quatenus peccatum Angelorum interuenit ad executionem incarnationis, per modum causæ peccati humani, cui aduentus Christi est destinatus. Ex ea autem Christi prioritate & posterioritate respectu peccati Angelorum, commodè explicabitur coherentia finis quem Christo præfiximus; hoc est humanæ salutis, cum sententia quæ Angelos humanæ ruinæ autores, contendit lapsos esse occasione propositionis ipsis factæ, de Christo statuendo capite super omnem Ecclesiam, etiam Angelorum. Nam præsuppositio Angelici peccati, est causalis per actionem & impulsus; ad quod exigitur prænotio illius peccati in statu exercito. Præsuppositio autem Christi venturi, non est necesse ut sit in statu exercito; quia est tantum præsuppositio in ratione obiecti quæ non postulat existentiam exercitam, & à causis suis explicite præuultis pendentes; sed optime potest consistere cum sola prænotione futuritionis postea exercendæ per aliquam è pluribus causis, de quibus veluti vagè sumptis, constitutum est quod forent permittendæ. Obiectum enim non postulat esse de facto, vel concipi existens in illo priore signo; quia obiectum non est propriè causa. Debet tamen in illo signo concipi fore per causas & occasione eius, de quibus acceptandis vel permittendis, postea explicite & in particulari decernerent. Habemus præsuppositionis prædictæ cum posterioritate cōiunctæ, affine exemplum in vltimo merito Angelorum bonorum. Nam huiusmodi meritum habuit pro obiecto hominis salutem; siue

line quia Angeli eorum societatem diuinitus proposi-
uerunt acceptauerunt: siue quia libenter amplexi sunt hu-
manis salutis negotiationē diuinitus sibi demandatam.
Extensio ergo, salus humana fuit prior vitio Angelo-
rum merito. Et tamen cum salus hominum esset cu-
ram ministerio Angelorum non cadentium, necesse
fuit cum prout exercerent, praenosci in igno posterio-
rum quam praeseruerant et meritum vltimum Ange-
lorum bonorum. Item finis permouet voluntatem vt
habendus respiciat. Potest ergo prauideri vt talis, etiam si
exterior eius affectus per media et causas determina-
tus sit, signator & prauideatur.

Quæ ut in paucæ rem contraham, si admittamus
quod occisio lapsus Angelorum malorum, fuerit fa-
cta illis hominibus Dei, Angelorum quoque capitis præ-
cipio, ita se habuit in præsent negotio Dei præ-
vidit, angelos peccaturos eo quod Christus præ-
cedens illis esse vt caput; simulque vidit causam
mediatam & remotam executionis aduentus Christi,
vnde illud ipsum Angelorum peccatum, profectum ex
propositione Christi: qui prout præcognoscebatur
à Deo, vt obediens præfiliens, non tamen vt præ-
filiens in actu exercitio; seu prout iam in eo signo ha-
bens functionem exercitum, & à certis iamque deter-
minatis causis derivandam.

*Ad sextam, ex eo quod Christus sit prædestinato-
rum princeps.*

141. Sexta ratio solvitur, dicendo Deum antecul-
tis omnibus, ac principem & caput prædestinatorum
constituisse, Christum solum. Non quod ceteri homi-
nes non sint prædestinati prius ratione quam Chri-
stus: (Recta enim Christus est effectus prædestina-
tionis aliorum hominum, nec nisi occasione homi-
num qui præsumpti erant lapsi, prædestinatus est, vt
eos erigeret ac repararet.) Non igitur ob eam causam
Christus dicitur primus prædestinatorum, quod sit
prædestinatus in signo aliquo rationis, præcedente si-
gno prædestinationis cæterorum hominum: sed
quod Christus, posterius ratione prædestinatus con-
stitutus sit fons gratiæ pro cæteris omnibus, & con-
sequenter autor gloriæ quoad affectionem. Deus
nam intelligens est, primum elegisse homines ad
eternam gloriæ menturam, nihil explicitè ac determi-
natè faciens de medijs. In posteriore autem signo
rationis, approbata peccati permissione cuius occa-
sione venturus esset Christus, concipere oportet, Deum
persequendo totum processum anteriorem, eumque re-
versando & ratum habendo, constituisse vt
quandocumque pro occasione peccati Christus ven-
turus esset, autor fieret salutis electorum; promerendo
eis omnia mea quibus destinatur diuinitus glori-
æ menturam essent affecturi, iuxta illud, *benedixit
nos cum benedictione spirituali, in celestibus in Christo*. Itaque
Christus tamen alijs electis ratione posterior, quia
peccatum hominum iam electorum occasione præ-
buit producendi & prædestinandi Christum; tamen
dignitate prælati est alijs electis ratione prioribus, fa-
ctusque est prædestinator omnium caput, & fons
veneræ hominum gratiæ ac gloriæ. Accedit quod ex
quo Deus, per occasionem humane salutis, & curandæ
electis gloriæ, Christum decreuit, illico per actum quasi
reflexum, omnia in eius gloriæ extrinsecè reulit, eo-
que acti veluti de nouo, ex hoc nouo fine, approbatum
decretum ante latum, de condendis & ad gloriam
promouendis electis. Quæd conducere etiam potest, vt
intelligamus quo sensu Apollolus Rom. 8. dixerit,
Deum præcæleste electos, & prædestinasse conformes fieri
imagini filij sui. Quamuis enim Christi prædestinatio,
non sicut exemplar prædestinationis nostræ quoad
penam Dei intentionem; tamen producta in diuina

Theoph. Raynandi Christus.

voluntate, & prædestinato Christo, consecuta est, & quasi reflexè approbata, conformitas Christi, & electorum cæterorum.

*Infertur signum rationis in quo decretus à Deo est
Christi aduentus.*

142. His paucis quæ ad quintum & sextum argumentum tradidi, facisfactum sufficienter puto, immensæ Sylvar difficultatem quæ apud DD. agitantur, circa signum rationis quo Christus in diuina providentia decerneret intelligi debet. Nam quamvis pauci Nominales, difficultates illas eliserint vel eluserint, affirmantes signa illa, esse mera signamenta: tamen communiter ceteri, rectè statuunt, in diuinis actibus, & in obiectis prout sub actibus illos cadunt, signa illa priora & posteriora non distingui frustra, sed cum fundamento concepi à nobis atque fecerim. Quamvis enim nemo dubitet, quia in Deo vnicus & simplicissimus actus quæ omnia intelligit, & vltæ in quæ voluntate fertur, tamen cognitio, etiam in Deo, præsupponitur amor, quia nihil vultum quin præcognatum, saltem prius ratione & virtualiter: quæ prioritas, in eadem simplici entitate, ad seipsum diuersimodè conceptam comparata, reperiiri potest; & in anima rationali, immaterialitas censetur prære immortalitati, tanquam radix proprietati; & hæc per illam vi per virtutalem causam ratione priorem demonstratur, quamvis sint ambe eadem entitas. Similiter ergo idem & simplicissimus actus diuinis, qui simul est cognitio & volitio; si sumatur prout est cognitio, censetur prior seipso prout est volitio; diciturque esse in priori quodam signo non fictio, sed verè habente fundamentum in re. Et similiter inter varios actus diuinæ voluntatis, ille censetur prior, & ad anterior signum spectare, qui est causa virtualis alterius: vt est intentio respectu electionis, & inter electiones medium subordinatum, ea quæ in nobis influit in aliam, est item in Deo ratione prior. Et hæc ipsa signorum vel rationis prioritas, quæ inter actus distinguitur, in obiectis quoque locum habet. Nam obiecta prout subiacent actibus inter se habentibus ordinem illam, dicuntur ipsa quoque ratione priora aut posteriora, vel esse in priori aut posteriori signo. Sunt ergo in diuinis actibus, & in obiectis eorum, discernenda varia illa signa prioritatis & posterioritatis, nec possunt ipsi abrogatis præcludi difficultates, quas inter DD. agitari aiebam quoad signum rationis quod Christus in diuino intellectu & voluntate est sortitus.

Caietanus circa hoc improbat.

143. Video autem communiter & merito impro-
bati lentiam Caietani de hoc quæstio, quoad Chris-
tum. Ait enim Caietanus 3. p. q. ult. 1. art. 3. appo-
bante ibidem Aluare disp. 9. *in fine*, tres rerum ordi-
nes esse distinguendos, naturæ, gratiæ, & vnionis
hypostaticæ: quorum ordinum primum, ait suppo-
nere à secundo vt fundamentum eius; similiterque se-
cundum; tertio: ita vt omnia quæ spectant ad ordi-
nem naturæ, inter quæ numerat peccata, fuerint in
priori signo, quàm quæcumque spectant ad secun-
dum ordinem; & rursum hæc, sint priora omnibus
quæ spectant ad tertium ordinem, in quo est Chri-
stus: qui proinde iuxta Caietanum, posterius ratione
decretus est; & consequenter in posteriore signo præ-
uisus, quàm omnia alia. Improbatur (vt aiebam,) com-
muniter hæc doctrina, & iure. Nam totum funda-
mentum prioris atq; inter diuinos actus, aut obiecta eis
substantia, peti debet ex connexionione aut dependenti-
a, saltem virtuali, intercedente inter obiecta illa,
vel actus. Atqui constat, nullam vel connexionem,
vel dependentiam aut quasi dependentiam, cerni in-

A a a

ter non pauca quæ ad varios illos ordines pertinent. Quæ enim dependentia est inter scientiam Aristotelis, & gratiam Michaelis, ut possimus hanc posteriorem, illam priorem statuere in signo aliquo rationis? Nam quamvis in eodem subiecto natura supponatur gratiæ, tamquam subiectum eius; tamen in diversis suppositis, ea comparatio tollitur. Accedit quod iuxta Caietanum, peccata crucifigentium Christum quæ spectant ad ordinem naturæ, fuissent Deo obversata in priori signo, quàm ipse Christus: quæ est manifesta repugnantia.

Varia aliorum de eo signo sententia.

144. Explosio itaque Caietani, ceteri pro varietate sententiarum circa motum incarnationis, varie in hac re sunt philosophati. Ac primum Scotus, & alij qui censent Christum fuisse productum ex motu excellentiæ internæ, tamquam fine unico totali substantiæ suæ, statuunt in primo signo, divinam gloriam ex qua Deus se communicare voluerit. In secundo autem signo, statuunt Christum, tamquam medium maxime idoneum ad divinam gloriam promovendam. Ex ijs verò qui censent finem Christi unicum esse humanam salutem, nonnulli cum Valentia 3. p. disp. 1. q. 1. p. 7. ad 4. affirmant, Christum ut causam gratiæ, fuisse primò & ante omnes prædestinatum, etiam ante præiustum peccatum: Tamen non nisi post peccatum, decretus & præiustus fuerit, quatenus liberatio & salus nostra Deum movet ad eius productionem; qua ratione morbus noster fuit in priori signo, medicus autem & curatio eius, in posteriore. Qui verò censuerunt, finem ex quo Christus venit, integratum esse ex salute nostra, & Christi excellentia, tamquam ex causis partialibus; consequenter dixerunt, neutrum illorum finium fuisse altero priorem, sed utrumque æquè primò cecidisse sub divinam voluntatem intendentem ac decernentem; atque aded etiam sub divinam scientiam visionis, quæ decreto antecedenti se accommodat. Atque ita iuxta hos Autores, Deus parciales illos fines, in unum suum decretum inseparabiliter connexit & fines ac media complicitavit indissociabiliter; ita ut salva inter eos prioritate naturæ, quatenus unum pendet ab altero; defuerit tamen prioritas secundum subsistendi consequentiam, quæ tunc censetur dari, cum ex vno non rectè inferatur alterum. Ut quia ex eo quod Petrus sit animal, non licet inferre quod sit homo; animal censetur prius homine, secundum subsistendi consequentiam. Quia ergo Christi excellentia, & salus humana, ita moverunt Deum intendentem hoc mysterium, ut alterutro illo fine deficiente, Deus esset illud omittens: propterea illi fines prout obiecti Deo intendenti, non se antecedunt, vel subsequuntur, sed comitantur: & actus divinus prout ad alterutrum illorum finium terminatus, non prius in unum, postea in alterum, sed inseparabiliter in verumque fertur. Vnde in nullo signo rationis Christus præiuit peccato hominum, eiusve salutis, aut contra. Ita Mol. 1. p. quæst. 2. art. 4. disp. 1. memb. 7. & 8. & à Rua controu. 8. Scholast. in 2. p. Tandem Suarez t. 1. 3. p. disp. 5. sect. 2. & 4. & alij, qui censent excellentiam Christi & humanam salutem, esse fines totales, consequenter admittunt eundem cum Scoto ordinem signorum, & Christum in secundo signo collocant, quandoquidem iuxta ipsos, æquè Christus foret vi presentis decreti, etiam si defuisset peccatum, ac nunc fuit, posito peccato.

Rejiciuntur.

145. Omnes hæc sententiæ, succis ante ipsarum radicibus, exarescunt. Nec est necesse, ulterius in eis re-

fellendis immorari, quandoquidem ex illis quæ de fine Christi constituta sint, planè evertuntur. Tantum quoad placitum ex Valentia propositum, spectat, quia is nobiscum in sententia de Christi fine consentit, adperto obiter, videri manifestam pugnam; admittere Christum ut causam gratiæ, fuisse decretum in priori signo quàm peccatum; Tum addere, Christum ut liberatorem à peccato, decretum esse in posteriore signo quàm peccatum. Hæc dico collidere sese, & non coherere. Nam si Christus, in priori signo quàm peccatum decretus & præiustus est, ut causa gratiæ effectiva, saltem moralis; ergo decretus & præiustus est, ut existens: quomodo ergo posteriùs peccato decerni & præiudici potuit, quoad existentiam suam? Aut quid novi circa esse Christi poneretur, vi posterioris decreti, quod non æquè poneretur vi prioris? Patet propè nactus notari potest in doctrina Hieronymi à Rua controu. illa 8. quatenus etiam si Christum in eodem signo collocat cum peccato & salute nostra, tamen putat finem Christi non esse peccati remedium; sed Christum iam ante volitum ob excellentiam suam, simul decerni per ordinem ad peccatum, quod sit postea præiudicium ut futurum; non quidem quod Christus decernatur per ordinem ad peccatum tamquam ad finem; sed quod decernatur per ordinem ad illud, tamquam ad occasionem propter quam Christus venit. Aio hæc non coherere. Sic enim peccatum, statuitur re ipsa Christi finis & non finis. Illa enim occasio propter quam Christus venit, non est reuera nisi finis, & verum motuum, ut ipsa vocum notio præfert. Nam esse id propter quod sit aliquid, est esse finem eius.

Vera eiusdem signi constitutio.

146. Consentaneè igitur ad constitutam de Christi fine sententiam, pronuncio, Deum ita se habuisse circa Christum quoad signum quod illum decerneret ac præiudit, ut supposita notitia simplicis intelligentiæ & conditionata, primò intenderit communicare se ad extra, ad suæ gloriæ manifestationem, non omni illo modo aut etiam optimo, quo est communicabilis; (sic enim Christus qui est optima Dei communicatio; ex directa Dei intentione, & non per peccati occasionem decretus esset; sed iuxta mensuram ex divino placito consuevandam; & eo modo quem ratio divinæ sapientiæ, pro re nata & occasionibus subsequentiis, feret. Quamvis enim absurdum esset, huiusmodi indistinctam & generalem decernendi rationem Deo tribuere in aliqua reali duratione; tamen in signo tantum rationis, nihil vetat id admittere. Hoc est ergo primum signum quod in hoc negotio statuo; & in quo, ut vides, Christus nondum comparat: ut neque in secundo, in quo Deus eligit ex misericordia aliquos efficaciter ad gloriam, ceteris non nisi inefficaciter electis, & negativè reprobatis. Et quia electio ad gloriam mandanda est executioni per dona supernaturalia, simul in hoc signo decernit subministrationem donorum illorum, proportionatam intentioni; hoc est efficacium pro electis, & tantum sufficientium pro ceteris. Ac interuias subministrandi hæc dona, eam eligit, qua gratia, vni homini primo cæterorum capiti, communicaretur in prima productione: ab eo autem in divinis mandatis persistente, transfunderetur in posteros in ipsa generatione. At cum in tertio signo, præiudisset capiti illius perditionem, ut parentalem cæterorum omnium noxam, insuperque actualia pleraque peccata & Adami & posterorum, quibus genus humanum miserè obtinendum & perdendum foret; per eam peccati occasionem subsecutum est in quarto signo decretum de Christo producendo

ducendo, ut destrueretur peccatum, & salus humana repararetur: adiunxitque etiam Deus in illo Christi decreto, ut hoc antequam praeuoluerit peccatum remedium, illis quoque peccatis mederetur, sed quae putanda forent occasione Christi, ex quo produci-
tione, quod Scripturis & Patribus non quadraret, sed per saltem peccati occasionem, decretis ac praeuoluerit, ut Scripturae aperte tradunt. Non me la-
teret, alios longe multo plura signa ponere; quia in mi-
nutione membra secant ea quae protulimus, aliave
addunt non necessaria; ut praeterim videre est in Fon-
tana 6. Metaph. cap. 2. q. 6. sect. 1. sed mihi numerus
signorum quem propolui, sufficiens videtur, & eo-
rum dispositio accommodata.

*Summa disputationis, de salute nostra, solo
motu praesentis decreti in-
carnationis.*

147. Nunc faciendum mihi video, quod pueris ma-
trem salutare vult docet. Ut enim illae ad asseruenda
quae ingesserunt bellaria, vestis partem reducant, ita
post longiorem expiationem, contrahendam esse
in parca disputationem, obseruat S. Chrysostomus
homil. 3. de Verbis Eliae. Hoc ut in praesentem seruem,
non breuiter, haberi ex dictis, finem vnicuique ex quo
Christus decretus est & praesentis à Deo, esse homi-
nem salutem plenam ac perfectam, qua & eorum à
peccato condigna liberatio, & sanctificatio, & glo-
rificatione continetur. Missum enim ex hoc affectu ad
nos fuisse Verbum Dei, cum alia Scripturae oracula
superius prolata contestantur, tum discretissime Chri-
stus loquens 3. verbis illis. Sic Deus dilexit mundum, ut
filium suum unigenitum daret, ut omnis qui credit in ipsum
non pereat, sed habeat vitam aeternam. Quae verba per-
spicue ferunt, salutem nostram plenam & perfectam,
fuisse finem vnicuique productionis Christi. Salutem
humanam quam Christo pro fine praefixi, plenam ef-
fe atque perfectam dico, eo nomine designans, salu-
tem per Christum partam, completi liberationem
à quocumque peccato, & respectu cuiuslibet hominis
copulatiue loquendo: ita scilicet ut non hoc illud ve-
diderat peccatum sic abolutum per Christi adven-
tum vi praesentis decreti praefinitum; sed omne om-
nino peccatum, & in omnibus planè hominibus, hac
reforma sic curatum, quacumque restrictione utrobi-
que sublata, ut sanè in Scripturis & Patribus nulla
vniobique comparet.

Ex salute, peccati cuiuslibet excisio continetur.

Et quidem salutem per Christum partam, omnia
plura peccata, & quod originis dicitur, & actualia
quocumque destruxisse, & Christum eo fine esse
productum, docent pleraque Scripturae. Dan. 9. Chri-
stus praenunciatur venturus, ut finem accipiat peccatum,
& deleatur iniquitas, & adducatur iustitia aeterna. He-
braeum 9. Christus dicitur mortuus ad destructionem pec-
cati. Et Math. 1. Christus dicitur saluum faciturus popu-
lum suum à peccatis eorum. Com ergo peccatum origi-
nis, & quolibet actualia peccata, siue graua siue le-
uia, sint vera peccata; certum esse debet, finem ex
quo Deus Christum produxit, esse destructionem om-
nium huiusmodi peccatorum: quod discretè profi-
terentur Patres Concilij VI. Toletani in fidei confes-
sione quam edunt cap. 1. verbis illis. [Ex tribus diuini-
tatis personis, solum filium fatemur ad redemptionem
humani generis, propter culpam debitam quae
per inobedientiam Adae originaliter & nostro libero
arbitrio contraxeramus resoluenda, à secreto Patris
auctore prodixisse, humanitatem sine peccato de sancta
Theoph. Raynaud, Christus.

semper Virgine Maria assumpsisse.] Idem habetur ex
effectu Sacramentorum, quae per Christi merita in
ipsis inclusa, omnibus praedictis malis medentur. Est
que id apud Catholicos adeò exploratum, ut nemo
repugnet.

148. Lutherani tamen nonnulli, quos refert & rej-
cit Val. 3. p. disp. 1. quest. 1. p. 6. contrarium malè tri-
buerunt Sancto Thomae; quem volunt censuisse, hu-
manum genus per Christi aduentum à solo peccato
originis esse exolutum: cum tamen S. Thomas con-
ceptis verbis 3. p. q. 1. art. 1. in corp. dicat, quod [certum
est Christum venisse in hunc mundum, non solum ad
deledum illud peccatum quod traditum est origi-
naliter in posteros; sed etiam ad deletionem om-
nium peccatorum quae postmodum superaddita sunt.]
Longè porro ab his Lutheri conbionibus distat, non
modò quidam Patres qui videntur Christo praefigere
pro fine destructionem peccati Adami, tacitis culpis
actualibus posterorum; sed etiam nonnulli Scholasti-
ci quibus visum est, Christum Dominum ex vi suae
praedestinationis, & ex primaria intentione Dei, pro-
ductum esse propter solum Adami peccatum: ita ut
ex ea intentione, ne peccatum quidem vnicuique po-
sterorum Adami originaliter inlerunt, comprehen-
datur in ea peccatorum serie quam Christus abolere
ac perdere venit. Et hos Scholasticos, & Patres illos,
aio à Lutheranis in hoc negotio distare plurimum.

Nam Patres quidem ita proponunt culpam Ada-
mi pro fine aduentus Christi, ut eo nomine non ex-
cludant alias culpas, siue originis, siue actionis: sed
eas potius comprehendant, eo quod prima earum ra-
dix fuerit prima illa culpa Adami, quae diuinum ro-
rem sic cauit, & natua sterilitate nos percussit. Ferè
enim quaecumque peccamus, inde oriuntur, quod
defectu fuerit fieri iustitiae originalis ob hominis pri-
mi demeritum. Vnde in eo peccatorum fonte, expres-
sos voluit riuulos; & in ea radice, ramos omnes. Sa-
nè D. Augustinus l. 22. Ciuit. cap. 22. peccatum origi-
nis appellat [eroris & peruersi amoris radicem, cum
qua omnis filius Adam nascitur.] Itaque non malè
Patres, ut dixi, per eam radicem ramos item signatos
voluerunt; praesertim cum non excludant peccata
actualia, etiam si in actu signato ea non exprimant:
ut neque exprimunt singularia peccata originis, pri-
mum cuique insidentia, sed tantum peccatum Ada-
mi, quod actuale fuit, non originale nisi radicaliter
& causaliter. Aequè ergo ad alia peccata quae primum
illud humanum peccatum consequuntur, extendenda
est Patrum oratio, quoties simpliciter dicunt, Chri-
stum venisse ad abolendum Adami peccatum. Cum
verò Patres dicunt, Christum venisse ad reparandam
cladem per Adamum inuectam, multo apertius intra
ambitum finis quem Christo assignamus, compre-
hendunt peccata actualia, quae verè magna pars sunt
cladis praedictae, & maior quàm peccatum originis,
ad vnumquemque hominum in generatione transfu-
sum, Nam etiam si peccatum originis quod cuique in
generatione aduenit, extensiuè dicatur esse maximum
peccatum, quatenus vnicuique macula similis inuritur:
tamen intensiuè, peccatum actuale ex genere suo
est longè tetrius, quippe liberum & sponte admissum,
non autem natura & vi generationis contractum.

Scholastici verò quos referebam, non excludunt à
fine Christi peccata posterorum Adami, siue quod sin-
guli vi originis contrahunt, siue quae postea volentes
admittunt: sed tantum volunt, per se primò Deum
intendisse abolere per Christum, primum illam cul-
pam humanam quae Adamum euerit, & genus no-
strum vniuersum infecit, tamquam venenum radici
illatum. Quae eorum sententia, quamvis nobis non
probetur, tamen ab errore Lutherianorum proposito
admodum discrepat.

Quare concludo, ex primaria intentione Dei defa-
cto posita, Christum Dominum, & ob peccatum actuale
Adami, & ob nostra, cum originalia singulorum, tum
actualia fuisse productum, omnibus illis peccatis indi-
uisibiliter ad modum vnus motui ac finis, princi-
pialibus Christum: nec distinguo de ijs peccatis quæ
principalis, aut secundariæ, siue minus principaliter
Deum mouerunt. Omnia enim vera peccata, æquè pri-
mò ac indiuisibiliter Deum mouerunt, ad formandum
decretum quod de Christo producendo formauit: pla-
neque ita sonant vniuersales locutiones, exprimentes
finem aduentus Christi vt destrueret peccatum, & dele-
atur iniquitas, aliæque sexcentæ in Scripturis passim
obuiæ. S. Bernardus luculenter idipsum exposuit ser-
mo, de feria 4. hebdom. penultimæ, ubi describit triplex
peccatum, videlicet originale, actuale vulgare, & actua-
le omnium maximum, nempe decidium, quæ omnia
peccata in se petulisse Christum, docet argumento
ducto ex eo quod teste Isaia, peccatum illud vltimum,
rogans pro transgressoribus deleuerit. Igitur & cæte-
ra minora abstulit. Ad omnia igitur delenda venerat.

*Item liberatio cuiusvis hominis quoad
sufficienciam.*

149. Iam verò neque quoad fines cui, seu quoad sin-
gulares homines, restrictionem vllam esse admitten-
dam, sed indiuisibiliter Christum pro omnibus nego-
tiorum esse salutem, extra controuersiam esse debet,
contra Prædestinarios, autore imò instauratore Go-
tescalcho Pseudo-Monacho apud Baronium anno Chri-
sti 848. quibus visum est, Christum non nisi prædes-
tinatorum salutem fuisse operatum. Qui si illud dum-
taxat voluissent, salutem per Christum omnibus quan-
tum in ipso fuit comparatam, nemini re ipsa obtingere,
nisi solis electis, qui in seipsis adimplent quæ desunt
passionum Christi, & pro seipsis appendunt Deo diues
illud litrum, quod Christus ad manum cuique statuere
contentus, vnus cuiusque applicationi permisit; si in-
quam hoc vnum voluissent prædicti errores, non esset
quod reprehenderentur: Nam id quoque visum est in-
finuare Apostolus, vocans Christum: *Saluatorem om-
nium hominum, sed maxime fidelium* 1. Tim. 4. Et hoc
sensu quidam Catholici, asseruerunt Christum pro so-
lis electis mortuum esse; nempe quoad efficaciam; vel
Christum solam electorum salutem operatum esse,
vtique cum effectu, & ita vt redemptio ad id destinata,
fuerit fructuosa, & euentus labori ac curæ Christi res-
ponderit. Sic accipio. Faustum lib. 2. de lib. arbitrio
cap. 4. & 16. imò etiam S. Ambrosium 3. fidei cap. 4.
Et concilium Valentinum canone 4. Et denique co-
dem sensu Ecclesia Lugdunensis lib. de tenenda veri-
tate Scripturæ q. 2. late negat, Christum mortuum esse
pro damnatis. Et lib. de tribus epistolis *sub medium*, la-
te negat, Christum mortuum esse pro infidelibus, quæ-
uis admittat mortuum esse pro fidelibus reprobis, ob
imbres gratiarum quibus frequenter sunt perfusi, &
possessam aliquando Christi beneficio gratiam, & ius
ad gloriam.

At sensus prædictorum hæreticorum est longè alius.
Reuera enim intendunt quod cortex verborum præ-
fert; nempe Christum non pro ijs nisi qui re ipsa salutem
adipiscuntur laborasse: Quod autem cæteri à salute
excludantur; stetit quoque per Christum, qui suam
illis redemptionem ad manum esse noluerit: ita vt ipsi
eam sibi applicare non possent, etiam si vellent. Hic ve-
rò sensus, omni ratione detestandus est; quippe vber-
tati, imò infinitati miserationum Christi contrarius,
& ita purgans reprobos, vt ijs ad salutem impotentibus,
in Christum refundatur causa ruinæ & exilij eo-
rum. Neque enim vitio verti potest reprobis quod æ-
terna clade sunt obruti, cum relinere absque Christo

nequiderint. Christum autem eis manum subleuari-
cem denegasse, supponent hi errores.

Damnauit errorem suum antiquum hac in parte,
Lucius Presbyter in Concilio Lugdunensi. Sic enim
habet 4. articulus. Quod Christus Dominus Salua-
tor noster, mortem non pro omnium salute suscep-
sit. Eum articulum sic reuocat Lucius. Assero Chri-
stum Deum & Saluatorem nostrum, quantum peti-
tur ad diuitias bonitatis suæ, pretium mortis pro om-
nibus obtulisse. Additur in pleniore nupera editione
per Henricum Canisum. [Et quia in tantis rebus con-
scientiæ satisfaciendum est, memini me ante dñse,
quod Christus pro ijs tantum quos credituros præci-
uit, aduenisset; sententias Dominicas sequens quibus
ait sic, *Filius hominis nō venit ministrari, sed ministrare, &
animam suam redemptionem dare pro multis*. Et illud: *Hic
est calix sanguinis mei, noui testamenti, qui pro multis effun-
detur in remissionem peccatorum*. Vel illud Apostoli, *sicut
semel statuit est hominibus mori, ita & Christus semel obla-
tus est ad multorum exhaurenda peccata*. Nunc verò sa-
ctorum testimoniorum auctoritate quæ abunde per
spacia diuinarum literarum inueniuntur ex seniorum
doctrina patefacta, libens fateor, Christum etiam pro
perditis aduenisse, quia eodem nolente perierunt. Ne-
que enim fas est, circa eos solum qui videntur esse sal-
uati, immensæ diuitias bonitatis ac beneficia diuina
concludi. Nam si Christum his tantum remedia ac-
tulisse dicimus qui redempti sunt, videbimur absolute
non redemptos, quos pro redemptione contempta,
constat esse puniendos. Hæcenus Lucius, & funda-
mentum anterioris suæ sententiæ proponens, & pali-
nodiam adhibens, annitente præsertim Fausto Rhe-
giensi, vt docent Fausti literæ ad Lucidum, quas exhi-
bet Baronius anno 490.

150. Gotescalchum quoque Monachum Synodus
Moguntina adegit ad recantandam sententiam quam
disseminarat, quod Christus pro solis electis sit passus.
Vide Serarium lib. 1. Moguntia cap. 3. & Hincmarum
Rhemensem epistolam ad Nicolaum 1. Papam quam de-
scripsit Flodoardus lib. 3. de hist. Eccles. Rhem. cap. 14.
vbi ad vererem Prædestinarianorum hæresim, refert
hanc Gotescalchi assertionem, quod Christus non sit
mortuus nisi pro electis, nec redemerit nisi electos re-
demptione cruenta, quamvis redemptione baptismi,
(ita eruebat ex Apostolo Ephes. 4. vocante, diem Ba-
ptismi, *diem redemptionis*) fateretur à Christo redem-
ptos, etiam Christianos reprobos.

Hos errores iam olim ab Ecclesia eliminatos, auct-
semur, & copiosam apud Deum redemptionem esse
fateamur. Omnes planè homines, saltem quoad suffi-
cientiam, saluatos à Christo asseramus: hoc est agnos-
camus, Christum quantum est ex se, omnibus adultis
providisse vnde saluari possent, si luberet; & remedia
per Christum medicum confecta sibi adhibere non
fastidirent. Alijs verò qui ante rationis vsum, & liber-
tatis expeditionem excedunt è vita, statuamus Deum
providisse media, quæ si eis applicarentur, certam sa-
lutem illis (vt Prosper loquitur) paucorum dierum ho-
minibus, conciliarent. Sanè S. Chrysostomus hom. 7.
in 1. ad Tim. tractans illud: *Christus Iesus qui dedit se
metipsum redemptionem pro omnibus*, querens qui sint illi
pro quibus Christus mortuus est, interrogat, [Num-
quid etiam pro gentibus?] Responderet autem. Nemo
id ambigit. Et Christus quidem etiam pro Gentilibus
mortuus est, tu pro illis orare non sustines? Et quo pa-
cto, (inquies,) illi non crediderunt? Quia noluerunt.
Suas tamen ille (Christus) partes executus est, dum
pro eis in cruce pendet. Optimè item Richardus
Victor. lib. 1. de Eman. cap. 9. tractans illud, *dabit Do-
minus ipse vobis signum* sic philosophatur. [Cur quæso in
commune dicit vobis, cum non profic nisi solis bonis?
Sed merito dicitur vobis, in commune, cum signum
quod

quod datur, quantum in ipso est, omnibus sit utile omnibus pariter possit prodelle.

Christus, pro omnibus ac singulis hominibus indiuisibiliter sumptis, decretus.

151. Quod potest circa finem cuius antea tradidi, hic quoque circa finem cui seruatum volo. Nempe ut quemadmodum salus ab omnibus peccatis, integrat indiuisibiliter Christi finem; æque primò ad finem illum concurrente, liberatione à peccato originis, & à peccatis quibuscumque actualibus: Ita quisvis sigillatim, & omnes vnuerse mortales, cõtrahantur ambitu illo perfectarum quibus Christus venit medicinam facere, & salutem parere. Pulchre id insinuat S. Paulus epist. 5. 6. agens de Valgio cui æque soli in nauis ac si omnes accessissent, assistit Deus, [Non alia (inquit) istum prestat, quàm omnem hominem in huius mundi pelago voluntatem, dedita patri vsque ad Crucis mortem pietate miseratus est, quia videlicet vnus homo, vnuerse pariter portio, & vnuerse vnus forma hominis, & cuius est.] Et omnes igitur homines, & quilibet singulum Christi saluationi sunt obiecti.

Nec est querendum, quod aliqui otiose faciunt, an si vel vnus ex ijs pro quibus liberandis Christus præfinit decretum missus est, defuisset; nihilominus Deus vnusquemque decreti, aut alterius concomitantis de facto adhiberet, Christum mississet. Hanc questionem appello otiosam; quia Christus præfinitus est Saluator omnium reipia futurorum ab origine mundi; ita vt si vel vnus defuisset, decretum Dei de mittendo Christo ob illorum omnium salutem, non fuisset terminatiue quales reipia est, vt ipse voces demonstrant. Omnibus autem illis hominibus reipia futuris obuersantibus Deo cum Christum pro illorum salute præfinit, frustra Deus addidisset de facto decretum conditionale, de mittendo Christo propter pauciores homines, vel propter vnicum, si pauciores futuri fuissent, vel etiam duntaxat vnicum. Vt quid enim reipia decretum illud inuoluerit conciperet, cum præcisè tot homines futuri reipia essent, non pauciores, aut plures? Christus itaque, vt præfinitus diuini decreti, ad salutem omnium ac singulorum hominum missus est; tota illa subiectorum multitudinem in diuisibiliter integrante finem cui, quem Deus propositum habuit, cum Christum decerneret.

Quod pro alijs quoque veneris, nihil minuit singulorum obligationem.

152. Neque tamen ex eo quod Deus indiuisibiliter omnes ac singulos spectauerit, cum Christum ad nos mittere præfinit, decedit quicquam de immensa illa obligationum summa qua Deo obstringimur singuli. Id quod egregie tradiderunt nonnulli Patres, vt Chrysostomus, (sub finem lib. 2. de compunct. cordis.) [Hic est (inquit) affectus serui fidelis, vt beneficia Domini sui, quæ communiter data sunt omnibus, quasi sibi soli præstita reputet & quasi ipse sit omnium debitor, & pro omnibus ipse solus habeatur obnoxius. Hoc fecit & Paulus qui mortem Domini & Saluatoris nostri, quæ pro vniverso est mundo, sibi soli præstitam dicit: quasi enim de se solo loquens, ita scribit; Quod enim vnus in carne, in fide vnus Filius Dei, qui tradidit semetipsum pro me. Hæc autem dicebat, non coangustat volens amplissima & per orbem terræ diffusa Christi munera; sed quasi qui, vt diximus, pro omnibus se solum iudicaret obnoxium. Et re vera quid interest si & alijs præstitis, cum quæ tibi præstita sunt, ita integra sint, & perfecta, quasi nulli alijs ex his aliquid fuerit præstitum? Idem denique & in illa boni pastoris parabola, non dicitur, quia venit oues multas querere, sed quia vnus panis est, quia sic omnibus, quasi vni, diuina beneficia conferantur.]

In eandem sententiam pulchre Eucher. hom. ad plebem obrectatricem ad finem. [Vnusquisque nostrum quantum sibi prospicit fuisse collatum, tantum à se nouerit reposcendum. Secundum illam formam sumus discutiendi, secundum illam regulam iudicandi, qua gratiam vel creati accipimus à Domino, vel redempti. Sed forsitan dicas: Quid me ita constingis, quasi solus acceperim? Quid me in publico munere priuata lege obligas: in munere vtique, quod omnibus Deus in commune largitus est. Vnumquemque specialiter non constingit ad debitum generale beneficium. Non est ita: Nec idem vnus minus debet, si & alius idem debeat. Christus enim sicut pro cunctis passus est, sic pro singulis. Sicut & totum debent vnuerse, sic totum singuli, sed quodam modo plus singuli, quàm vnuerse. Quia quantum acceperunt singuli, tantum vnuerse. Sed ex hoc vnusquisque magis putatur obnoxius, dum videtur omnibus executus.]

Tandem Saluianus lib. 2. ad Eccles. sub initium, cum fuscè & egregie tradidisset quàm obstringantur Deo, præsertim ob missum nostram causam Christum, subdit, [Sed forsitan dicit, generale in his quæ diximus omnium hominum esse debitum, & in hoc vnuerforum hominum genus, indiscrete obnoxium. Verum est: sed numquid aliquis idem minus debet, si & alius idem debeat? Aut si centum hominum cautiones de centenis septentis scriptæ sint, num idcirco alleuatur vnus debitor, si omnes sint eiusdem numeri debitores? Vnusquisque enim inquit Apostolus, suum onus portabit, & vnusquisque pro se rationem reddet. Nequaquam ergo vnus pondus ponderare alleuatur alterius, nec absoluitur reus societate multorum: neque ideo minus est cuiuslibet tetra damnatio, si multos videatur complices penæ habere damnatus. In hoc quod supra dixi, licet generale sit debitum, & speciale tamen esse, non dubium est: licet sit commune omnium, est tamen peculiariter singulorum: ita ad omnes aequaliter peruenit, vt tamen de summa vnusquisque nil decedat. Christus enim sicut pro omnibus passus est, sic pro singulis & cunctis se impendit, pariter & singulis; & totum se dedit vnuerse, & totum singulis. Ac per hoc quicquid passione sua Saluator præstitit, sicut totum ei debent vnuerse, sic totum singuli: nisi quod propter hoc plus singuli, quàm vnuerse; quod tantum acceperunt singuli, quantum vnuerse: vbi enim hoc vnus accipit, quod vnuerse, & si par est mensura, maior inuidia est. Quo fit vt licet idipsum accipiat, plus debere videatur, quia magis sit vnus obnoxius, qui videtur omnibus comparatus.] Quæ in hanc sententiam disserit Gerlo p. 2. serm. de S. Bernardo docens, plaris apud vnumquemque esse debere quod non pro eo solo venerit Christus, legi apud eum poterunt.

Difficultas hypothetica, an secluso peccato, ex ijs hominibus, Christus ex alio decreto, esset venturus.

153. Restat quæstio hypothetica initio propositæ, scilicet Deus ob aliquem finem diuersum ab eo ob quæ Christus productus est, eum reuera produxisset, si finis qui de facto præfixus Christo fuit, defuisset, in totum aut ex parte: puta si nullum fuisset peccatum cui remedium per Christi satisfactiones esset adhibendum; aut si aliquod quidem peccatum fuisset, non tamen omne illud quod nunc fuit, originale videlicet, & actuale cum mortale tum veniale. Potestque tale quid vestigari de fine cui, querendo nimirum an Christus productus fuisset, si non tot mortales, aut plures, vel alij quàm qui reipia fuerunt, exstitissent; ac præsertim an ita Deus intenderit salutem vnus singulis hominis per Christum conciliandam, vt quamuis eo decreto quod de facto latum est, homines quotquot ali-

quando futuri erant omnes & singuli indiuisibiliter sint comprehensi, tamen hoc decreto sublato, si vnus in mundo homo fuisset indignus remedij per Christum conferendi, Christus vi alterius decreti tunc ferendi, productus fuisset, ob vnicum illum hominem Christo liberatore indigentem.

Sententia.

In vtroque puncto variant sententia. Nam quod attinet ad finem cuius, fuerunt qui censerent, etiam si omnino defuisset peccatum, Christum nihilominus ex motiuo interno, siue ob excellentiam suam fuisse producendum vi alterius decreti: quod vnum sentire debere, qui nunc duobus totalibus finibus Christo praefixis, nempe salutis nostrae, & diuinæ gloriae per internam Christi excellentiam manifestandæ; admittunt, vi praesentis decreti Christum fuisse producendum, etiam si peccatum defuisset. Apud illos namque Autores, decretum praesens non est vni & simplex, sed duplex; quatenus duplici nostrae volitioni æquipollet: vnde sublato licet motiuo peccati expiandi, alterum decretum, saluis omnibus ad illud spectantibus æquè perstaret.

Quod verò attinet ad finem cui, S. Chrysostomus planè existimat, etiam si vnus fuisset homo cuius peccatum fuisset expiandum, nihilominus Christum ex eo sine fuisse producendum. Sic enim loquitur hom. 3. in Acta. ad illud, *dederunt fortis &c.* [Vnius animæ perditio, tantam habet iacturam, vt nulla ratione possit æstimari. Etenim si vnus animæ salus tanti est, vt ob hanc filius Dei fieret homo, tantaque pareretur; perditio cogita quantam conciliabit penam.] Et in cap. 2. ad Galat. Ad illud, *dilexi me & tradidi semetipsum pro me*, expendit quantum vnusquisque nostrum Christo obstringatur, quandoquidem [recusaturus non erat, vel ob vnum, tantam exhibere dispensationē, ad eò singulum quemque hominē pari charitatis modo diligit quo diligit orbem vniuersum.] Affinitas illa ex eodem, t. 5. Græcol. serm. 6. qui est in terræ mortui & Lazarum. [Non exiguum est vel ouem vnā seruari: quandoquidem & pastor ille qui nonaginta ouem reliquerat oues, ad vnā cucurrit, quæ aberrauerat. Hominem non contemno; licet vnus sit, homo est. animal Deo carissimum; licet seruus sit, contemnendus mihi non videtur: non enim dignitatem quero, sed virtutem: non dominationem aut seruitutem, sed animam. Licet vnus sit homo est, propter quem celum extensum est, Sol lucet, Luna deuegitur aer effusus est, fontes scatunt, expansum est mare, Prophetæ missi sunt & lex data est; & quid opus est cuncta persequi? Propter quem vnigenitus Dei Filius factus est homo. Dominus mens immolatus est, ac sanguinem suum pro homine fudit, & illum ego contemnam? Qua verò dignus venia fuero?]

Resolutio.

154. Mihi tota hæc quaestio, videtur ferè inutilis. Quis enim diuinate possit, quid decretum esset Deus, si hoc illudve quod nunc non est, positum fuisset, cum id à mera Dei libertate pendeat, nec quid tunc facturus esset, vltatenus in Scripturis expressum, vel etiā insinuatū habeatur. Quare Vasquez 3. p. d. 1. o. n. 5. & Ragusa ibid. d. 33. silentium in hoc puncto inducunt. Et rectè, si hæc quaestio ventilanda assumatur plusquam ex coniectura, expecteturque firma & solida resolutio. Si tamen dumtaxat probabiliter coniectandum proponatur, quid verisimile sit constitutum fuisse Deum, si hæc aut illa è propositis finium mutationibus contrigisset; sic non yetatur sobriè inquirere in hanc controuersiam, & de ea pronuntiare: potestque eius discussio non nullum vsum habere, ad firmendam me-

liusque perspicendam veritatem assertionis, qua finem vnicum Christo quoad praesens decretum praefiximus, salutem nostram.

Aio igitur, si peccatum prorsus abfuisset, verisimilius esse Christum non fuisse producendum ex alio fine. Repugnant aliqui recentiores, vt Suarez t. 1. 3. p. d. 5. sect. 5. Ruis disp. 52. de praedest. conclus. 4. Ita autem diserte habent varij Patres, qui negant Christum fuisse producendum si homo non peccasset. Audi nominatim Origenem tomo. 1. in Ioann. ad illud, *in principio cum tractat titulum principij & primogeniti omnis creaturae.* [Deus quidem vnum est, & simplex. Seruator verò noster propter multa quandoquidem proposuit illum Deus propitiationem, & primicias omnis creaturae, efficitur etiam multa, vel etiam fortasse omnia hæc putat ipsius creatura, quæ vniuersa liberare valet. Hinc fit lux hominum, quando homines à vicio obscurati luce egent, lucente in tenebris, & à tenebris non apprehensa; lux non futurus, nisi homines obscurati fuissent. Simile considerare possumus de eo, quod dicitur primogenitus ex mortuis. Nam si ponamus mulierem deceptam non fuisse, nec Adam deliquisse, sed creatum hominem immortalitatem obtinuisse; neque in puluerem mortis descendisset Christus, neque mortuus fuisset; Non existente peccato, haud erga humanum genus amore, moriendum illi erat.] Eadem habet Petrus Cellensis lib. de panibus cap. 3.

155. Hos Patres non licet eludere, dicendo, Christum si homo non peccasset, non fuisse quidem venturum vi praesentis decreti, fuisse tamen venturum vi alterius: Hæc inquam elusio Patrum, non est apta. Nam, Patres simpliciter & absolute negant Christum fuisse producendum, si hæc causa motiua defuisset: & cum per se euident sit, si Christus ex alio motiuo fuisset producendus, oportuisset aliud decretum interponi, vi cuius Christus produceretur; non sunt censendi adeò inepti, vt negantes securum Christi aduentum in illis circumstantijs, id intellexerint spectat praesentis decreto, quod per se liquebat subsistere non posse mutato termino, siue motiuo. Itaque haud dubiè, mens Patrum qui negant Christum sublato peccato fuisse venturum, (plurimos supra adduxi, confirmans finem praesentis de Christo decreti diuini, esse salutem nostram) ferre videtur; sublato prorsus peccato, Deum de Christo producendo non fuisse consilia agiturum S. Thomas planè est in nostra sententia. 1. ad Tim. 1. lect. 4. ad illud *peccatores saluos facere* sic enim scribit. [Peccatores saluos facere, id est, propter salutem populorum. Ioan. 3. *Non enim misit Deus filium suum in mundum, vt iudicet mundum, sed vt mundus saluetur per ipsum.* Ioan. 1. 2. *Non venit vt iudicet mundum.* Sed si nullus fuisset peccator, numquid incarnatus non fuisset? Videtur quod non: quia venit peccatores saluos facere. Non ergo fuisset necessaria incarnatio. Item Glo. [Tolle morbum, & medicinæ opus non erit.] Respondet: Dicendum est, quod ex verbis Sanctorum satis hoc patet. Sed hæc quaestio non est magnæ autoritatis, quia Deus ordinauit fienda, secundum quod res fiendæ erant. Et nescimus quid ordinasset, si non prauidisset peccatum. Nihilominus tamen auctoritates videntur expresse sonare quod non fuisset incarnatus, si non peccasset homo: in quam partem ego magis declino.] Senerius etiam de contraria sententia pronuntiant non pauci Scholastici & DD. Nam Iustinianus 1. Ioann. 3. v. 5. nunc. 7. planè affirmat, eam esse notam, & priscis Theologis inauditam, omnique destitutam fundamento. Lensæus lib. 5. de libert. Christi. cap. vltimo, latè in eandem inuehitur, tanquam in diuinationem inanem. Repudiant denique eam Torrecr. in 99. Euang. ad Dom. 1. Aduentus art. 2. Maldon. in cap. 18. Matth. num. 12. Azor t. 1. l. 3. cap. 3. q. 1. Albertinus 6. princip. compl. Corol. 1. num. 4. & id. 3. p. 961.

ad 1. num. 8. & disp. 17. de actibus supern. num. 19. Beatus tract. de incar. cap. 1. quaest. 7. Aluarez 3. p. d. 9. concludit; alijque passim.

14. Si verò p. eorum non omnino defuisset, & quoad species, & quoad subiecta, hoc est si fuisset (solum peccatum originis, & vnicum actuale Adami, unde nostri originalia virus suum hauerunt; Vel certè si Adamo non habente ratione capitis, eoque sibi soli nocente, vel solis eius posteris peccantibus, sola peccata ad nos locum habuissent; Et denique si pauci dumtaxat hominum succubuissent peccato, aut etiam vnicui; Tunc Val. 3. p. disp. 1. quaest. 1. p. 7. existimat, non modo vi praesentis decreti, (quod supra fusiè confirmamus) Christum non fuisse producendum, sed ne aliter quidem vilius diuini decreti tunc ferendi, efficeretur: eo quod tunc, salus humana vniuersalis non mouisset Deum ad Christi productionem. Iudico tamen satis contentam diuinæ benignitati, sententiam quam à D. Chrysostomo (suprà affirmari vidimus, quod vniuersi hominis peccatum: nempe tunc productum fore Christum vniuersi decreti, quod ea suppositione facta esset) ad Deo. Cum enim ratio motiua ad Christi productionem fuerit satisfactio pro peccato, quomodo solus Christus condignè & aequaliter tribuere poterat; ea autem ratio motiua perseueret formaliter integra, si vel vna peccati species deret in omnibus hominibus, aut in vno saltem homine, vnum vel plura peccata reperiantur; verisimile omnino videtur, Deum posita ea suppositione, ad ingenerandum peccati horrorem, & monstrandam eius virulentiam quæ tali malignitate indigeat, ea ratione motiua alligandam fuisse ad Christi productionem. Quamvis verisimile sit, nec possit negari, in hoc statu rerum, suppone longè maiore eiusdem motui extensione ac diffusione, longè congruentius fuisse, Deum hominibus diuitias gloriæ suæ & benignitatis, Christo producendo preficere.

Summam totius doctrinæ huius capituli, si accipere Christus proximè ob solam salutis nostræ procuratorem aduenit, hoc est, ad peccati iam prius ratione quam Christus decerneretur præmissi, abolitionem & remissionem; nullo alio fine, siue totali siue partiali, mouente Deum ad præsens decretum de producendo Christo: ac ne motu quidem ad illum alia voluntate decernendum, si peccati saltem alicuius destructio, atque iuncta salutis nostræ negotiatio, defuisset.

Vfus doctrinæ.

17. Vtium doctrinæ huius planè insignem, suppeditat Eucher. hom. de beato Iacobo, verbis illis, [Agnoscat homo quantum ab illo expectet Deus, & quem tanta dignatione habuit charum, quàm velit esse in conuersatione pretiosum. Agnoscat homo quantum valuit, & quantum debeat: & dum pretium suum cognoscit, vilius esse sibi desinat: & potius vicem numeris saluatoris ex ipso bono suo, id est de conseruata restitutione salutis. Custodiamus ergo sollicitè, quod tanti fidei commercio Christus redemit. Reus itaque erit non parui pretij, sed sanguinis Christi, qui violat & commaculat animam, Christi sanguine & passione mundandam.] Et hom. 1. in symbolum ad art. 7. [Non ergo talis veniet exactor, cui in paruo inueniamur obnoxij: Ille ergo veniet ad iudicandos nos, qui se iudicio meminit addictum pro nobis. Ille veniet ad discutiendam vitam nostram, qui eam restituit per mortem suam. Ille inquam pro commissis nobis salutis nostræ rationem exacturus est, qui pro nostra redemptione damnatus est. Qui tantum contulit, scit quantum reposit. Nonit quanti & constitit homo situs. Non ergo nobis viles sumus, qui tam pretiosi Deo fuimus: nihil ille à nobis abiectum, nihil mediocre suscipit vult conseruare cum generositate pretij, dignitatem redem-

pti: Tale conuersationis nostræ expectat meritum, quod sanguinis sui possit valere commercium.]

S. Chrysostomus piissimè omnino hom. 23. in Genesim, in fine, cum præmisisset quanta pro nobis, & ad bonum nostrum creasset Deus, subdit. [Et quid miraris si ista omnia propter hæc facta sunt, & innumera alia? Qui in sinu Patris est, formam serui suscipere voluit, & omnia illa sustinere quæ ad corpus pertinent: ex virgine nasci, nouem mensibus in vtero gestari, & panniculis inuolui, patrem suum putari Ioseph sponsum Mariæ; paulatim crescere, circumcidi, sacrificium offerri, elurire, sitire, fatigari, & tandem etiam mortem sustinere: & mortem non vulgarem, sed eam quæ ignominiosissima habebatur, Crucem dico: & hæc omnia propter nos, nostramque salutem suscepit omnium conditor, qui inalterabilis, qui omnia ex nihilo ut essent produxit, qui respicit super terram & facit eam tremere, cuius gloriæ fulgurantem maiestatem, neque Cherubin, & incomparabiles illæ virtutes videre possunt; sed auerlas facies tegunt obiectis aliis. Quem semper laudant Angeli & Archangeli & innumera myriades, hic propter nos & propter nostram salutem homo fieri voluit, & optimæ vitæ nobis viam parauit, per quam & ipse transijt, hac ipsa nostra natura assumpta. Quæ igitur posthac nobis erit excusatio, si cum tot adiuvant salutem nostram, in rebus inutilibus nos occupamus, sola negligentia nostram amittentes salutem?]

Hoc ipsum aliter dixit Orig. hom. 22. in Lucam, verbis illis. [Quid tibi prodest si Christus quondam venit in carnem, nisi ad animam quoque tuam venerit? Oremus ut illius in nobis quotidie aduentus fiat, & possimus dicere. Vnus ego iam non ego, viuit verò in me Christus. Idipsum sanè si annuamus, nec gratia oblectemur, perfectum quotidie quoque Christum in spiritu aduenientem quod semel olim in carne fecit, & hunc esse fructum aduentus illius primi, tradit præclare S. Bernardus hom. 1. de Aduentu: sub finem.

Alium fructum missi ad salutem nostram Christi, proponit S. Gregorius lib. 4. in 1. Reg. cap. 1. ad illud: iuxta omnia opera sua & c. Verbis illis de Deo puniente. [Districto iudicio permittit mala fieri, sed misericorditer providet de his malis, quæ per iudicium irrogat, quæ bona facere disponat. Nam quæ maior culpa, quàm illa qua omnes morimur? Et quæ maior bonitas, quàm illa per quam à morte liberamur? Et quidem nisi Adam peccaret, Redemptorem nostrum carnem suscipere nostram non oporteret. Non enim venit vocare iustos, sed peccatores ad penitentiam. Si ergo pro peccatoribus venit, si peccata deessent, eum venire non oporteret. Si peccata ad quæ delenda venisse creditur, per iustitiam Dei permilla esse sentiuntur: dum pro peccatoribus Deus homo nasciturus erat, ex illo malo quo morituri erant, bonum quod malum illud vinceret, omnipotens Deus sese facturum providerat. Cuius profectò boni magnitudo, quis fidelis non videat, quàm mirabiliter excellat? Magna quippe sunt mala quæ per primæ culpæ meritum patimur, sed quis electus noller priora perpeti, quàm tantum Redemptorem non habere?]

SECTIO II.

De altera extrinseca Christi causa, moraliter aut physice effectrice.

18. **E**xposita priore externa causa Christi Domini hoc est finali, progredimur ad alteram, id est ad effectiuam; quæ generatim loquendo, vel est moralis, vel physica. Appellatur causa efficiens physica, illa quæ per se & per realem influxum sibi proportionatum, dat esse rei productæ. Moralis autem causa dici-

END.